

2013-06-27 Nr. AR-221(9.70)

Klaipėdos universitetas

Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

Darius Balsas

**Žardės, Kuncų piliakalnio su papėdės gyvenvieta (23762),
Žardės neįtvirtintos gyvenvietės II (17133), Žardės neįtvirtintos
gyvenvietės III (17134) apsaugos zonos (Klaipėdos miestas)
2012 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita**

Klaipėda, 2012

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. <u>391</u>
Apyrašo Nr. <u>3592</u>
Apsk. Vien. Nr. _____

Turinys

Įvadas.....	4
Tiriamos vietos aprašymas	5
Ankstesnių archeologinių tyrimų apžvalga	5
Archeologinių žvalgomųjų tyrimų eiga.....	10
Šūrfas 1	11
Šūrfas 2	11
Šūrfas 3	11
Šūrfas 4	12
Šūrfas 5	12
Šūrfas 6	12
Šūrfas 7	13
Šūrfas 8	14
Šūrfas 9	14
Šūrfas 10	15
Šūrfas 11	15
Šūrfas 12	15
Šūrfas 13	16
Šūrfas 14	16
Šūrfas 15	16
Šūrfas 16	17
Šūrfas 17	17
Šūrfas 18	17
Šūrfas 19	17
Šūrfas 20	18
Šūrfas 21	18
Šūrfas 22	18
Šūrfas 23	19
Šūrfas 24	19
Šūrfas 25	19
Šūrfas 26	20
Šūrfas 27	20
Šūrfas 28	20
Šūrfas 29	20
Šūrfas 30	21
Šūrfas 31	21
Šūrfas 32	21
Šūrfas 33	21
Šūrfas 34	22
Šūrfas 35	22
Šūrfas 36	22
Šūrfas 37	22
Šūrfas 38	23
Šūrfas 39	23
Šūrfas 40	23
Šūrfas 41	23
Šūrfas 42	24
Šūrfas 43	24
Šūrfas 44	24
Šūrfas 45	24
Šūrfas 46	25
Šūrfas 47	25

Šūrfas 48.....	25
Šūrfas 49.....	25
Šūrfas 50.....	25
Šūrfas 51.....	26
Šūrfas 52.....	26
Šūrfas 53.....	26
Šūrfas 54.....	26
Šūrfas 55.....	26
Šūrfas 56.....	27
Šūrfas 57.....	27
Šūrfas 58.....	27
Šūrfas 59.....	28
Šūrfas 60.....	28
Šūrfas 61.....	28
Šūrfas 62.....	28
Perkasa 1.....	29
Perkasa 2.....	30
Perkasa 3.....	33
Perkasa 4.....	35
Perkasa 5.....	35
Perkasa 6.....	36
Perkasa 7.....	37
Išvados.....	40
Radinių sąrašas.....	44
Planų sąrašas.....	54
Planai.....	55
Nuotraukų sąrašas.....	80
Nuotraukos.....	90
Priedų sąrašas.....	175
Priedai.....	176

Įvadas

2012 m. kovo mėnesį Klaipėdos universitetas kartu su partneriu UAB "Archeologiniai kasinėjimai" pasirašė bendradarbiavimo sutartį vykdant Nordbalt jungties statybos vietos Lietuvos žemyninėje dalyje žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Šios sutarties pagrindu buvo dalyvaujama AB "Litgrid" paskelbtuose viešuosiuose pirkimuose, kuriuos laimėjus 2012 m. kovo 27 d. tarp UAB "Archeologiniai kasinėjimai" ir Klaipėdos universiteto buvo pasirašyta sutartis Nr.SUT-12P-12 atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus 2755 m ilgio trasos ruože Klaipėdos miesto teritorijoje tarp Taikos prospekto ir geležinkelio Klaipėda-Šilutė, daugumoje įeinančiame į buvusio Žardės kaimo teritoriją (toliau patogumo dėlei vadinamo Žardės atkarpa). Šio ruožo dalis įeina į saugomų kultūros paveldo objektų (Žardės neįtvirtintos gyvenvietės (17132), Žardės neįtvirtintos gyvenvietės II (17133), Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17134), Žardės (Kuncų) piliakalnio su papėdės gyvenvieta (23762)) apsaugos zoną. Likusioje Nordbalt jungties trasoje archeologinius tyrimus vykdė UAB "Archeologiniai kasinėjimai" (vadovė dr. G. Piličiauskienė). Šių tyrimų duomenys pateikiami ataskaitos tome 1.

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo vykdomi balandžio – birželio mėnesiais. Tyrimų metu Nordbalt jungties Žardės atkarpoje keltas tikslas nustatyti, ar būsimų žemės kasimo darbų vietoje yra archeologinis paveldas, o jį aptikus – užsakovui pateikti rekomendacijos dėl tolesnių veiksmų jį išsaugant.

Žemės kasimo darbai suprojektuotos trasos vietoje buvo vykdomi 2755 m ilgio trasos ruože, 4 m pločio juostoje (bendra Nordbalt jungties elektros kabelio trasos juosta yra 40 m pločio, tačiau elektros kabelio tiesimo metu žemės darbai bus atliekami tik 4 m pločio juostoje – kita yra kabelio apsaugos zona). Nedidelis Žardės atkarpos trasos gabalėlis jos R dalyje planuojamas tiesti uždaru būdu prasigręžiant pro Smeltalės upelį (100 m ilgio atkarpa) ir geležinkelį (140 m ilgio atkarpa).

Leidimas vykdyti archeologinius žvalgomuosius tyrimus Nr.73 pagal Mokslinės archeologinės komisijos posėdyje patvirtintą tyrinėjimų projektą (žr. priedą Nr. 2) išduotas Kultūros paveldo departamente 2012 m. gegužės 2 d. (žr. priedą Nr. 1). Bendrą tyrinėtoms vietoms topografinį planą pateikė užsakovai. Tyrimuose dalyvavo archeologai dr. G. Zabiela, R. Kraniauskas, M. Mockus. Grafinę ir foto fikzaciją lauko sąlygomis vykdė D. Balsas ir M. Mockus. Šurfių ir perkasų koordinatas fiksavo R. Kraniauskas. Naudotas DGPS dvidalnis imtuvas – „Spectra Precision Epoch 35“ (koordinatų sistema – LKS 94). Brėžinius ir planus braižė R. Kraniauskas, tiriamos vietos ankstesnių tyrimų apžvalgą parengė G. Zabiela. Šurfių ir perkasų lokalizacijoje kryptis laipsniais nurodomos nuo geografinės (N=0°), o ne nuo magnetinės šiaurės.

Tiriamos vietos aprašymas

Pagal gamtinę–geografinę situaciją suprojektuotos Nordbalt jungties elektros kabelio trasos vietos Žardės atkarpa galima padalinti į 3 skirtingas zonas.

V dalyje ji kerta žemą (H_{abs} 2,00–3,00 m), šlapią Smeltalės upės slėnį, esantį ir buvusį jos kairiajame krante. Ši atkarpos dalis paviršiuje yra smarkiai paveikta XX a. 8–9 dešimtmečiuose greta vykusių įvairių statybos darbų (geležinkelio, elektros ir kanalizacijos linijų) ir su tuo susijusių melioracijos darbų. Jų metu buvo ištiesinta ir patraukta į Š Smeltalės vaga, iškasti į ją įtekantys kanalai, žemės paviršius išlygintas. Tas gerai matyti atlikus tyrinėjamos vietos sutapatinimą su 1790, 1860 ir 1939 m. žemėlapiais (ypač su paskutiniuolu) (pav.1–3). Dabar jis apaugęs aukšta žole ir pavieniais krūmais, kertamas įvairių lauko keliukų. Tankesni krūmynai yra šios atkarpos dalies V ir R kraštuose.

R dalyje yra apie 500 m pločio iki 10 m aukščio (H_{abs} iki 12,50 m) aukščio moreninė Laistų kalva, apaugusi žole ir pavieniais krūmeliais. Iš bendro šalia esančio Laistų archeologinio komplekso elementų išsidėstymo plano matyti, kad geležinkelis jį mechaniškai perkerta į 2 dalis. Tas buvo padaryta XX a. 8–9 dešimtmečiuose be jokių tyrimų, nors Laistų ir Žardės piliakalniai tuo metu jau buvo valstybės saugomų archeologijos objektų sąrašuose.

ŠR dalyje trasa kerta žemą šlapią dalinai krūmais užaugusį Smeltalės slėnį (pati Smeltalė šioje vietoje kanaluota), jame įrengtą požeminės kanalizacijos sampilą ir toliau į ŠR palengva kyla (H_{abs} iki 8,00 m) kirsdama 2 geležinkelio bėgių linijas – kelius (V – į terminalą, R – į Šilutę). Krūmais neužaugusiosios šios trasos dalies vietose yra pievos. Visoje Žardės atkarpoje Nordbalt jungties elektros kabelio trasa suprojektuota maždaug 10 m į P (ŠR dalyje – į ŠV) nuo esamos aukštos įtampos elektros linijos.

Žardės atkarpoje esant skirtingai gamtinei–geografini situacijai, buvo tikėtinas ir skirtingų rūšių archeologinis paveldas (V lygioje dalyje – senosios gyvenvietės, R kalvoje – kapinynai).

Ankstesnių archeologinių tyrimų apžvalga

Į P nuo dabartinės Klaipėdos, Smeltalės upelio žemupyje yra didžiulis archeologijos paminklų kompleksas, XX a. 8 dešimtmetyje be jokių tyrimų dirbtinai perskirtas į 2 dalis į uostą einančios geležinkelio atšakos. Jis susideda iš Žardės–Bandužių ir Laistų archeologinių kompleksų (pav.4).

Žardės–Bandužių archeologinį kompleksą šiandien sudaro piliakalnis, papėdės gyvenvietė, kapinynas ir mažiausiai 6 neįtvirtintos gyvenvietės, kurios greičiausiai yra didžiulės čia buvusių 3 piliakalnių (Gibišių piliakalnis galutinai sunaikintas XX a. 8

dešimtmetyje tiesiant tą patį geležinkelį)¹ papėdės gyvenvietės žinomos dalys. Žardės neįtvirtintos gyvenvietės buvo aptiktos 1990 m. Paminklų restauravimo projektavimo instituto Klaipėdos filialo kartu su Mažosios Lietuvos istorijos muziejumi (vadovas J. Genys) žvalgomųjų tyrinėjimų metu būsimo suprojektuoto dar vieno Klaipėdos gyvenamojoje kvartalo vietoje. Nuo tada iki 2000 m. čia surastos 3 Žardės neįtvirtintos gyvenvietės: Žardės piliakalnio papėdės gyvenvietė (kartu su piliakalniu 3,2 ha)², į V nuo jos – neįtvirtinta gyvenvietė I (2,2 ha)³, dar toliau į V – neįtvirtinta gyvenvietė III (8 ha)⁴, į ŠR nuo šios, už pelkės pusę – neįtvirtinta gyvenvietė II (2,4 ha)⁵ (jų numeracija skiriasi nuo šių gyvenviečių numerių archeologijos paveldo sąrašuose). 1990–1991, 1993–1994, 1996 ir 1999–2000 m. J. Genys Žardės piliakalnio papėdės gyvenvietėje ištyrė 150 m² plotą, neįtvirtintose gyvenvietėse I–III – bendrą 625 m² plotą, aptiko kelis kultūrinio sluoksnio horizontus su pastatų, gatvių liekanomis, židiniiais ir įvairiais radiniais iš I tūkst. pradžios – XIII a.⁶ 2004 m. R. Bračiulienė šalia Bandužių kapinyno⁷, o 2006–2007 m. I. Masiulienė į Š pusę nuo šių gyvenviečių, už Kretainio upelio aptiko dar 2 neįtvirtintas gyvenvietes⁸.

1990 ir 1991 m. buvo tyrinėjama ir žvalgoma Žardės piliakalnio aplinka, tuo metu buvo tirta papilio gyvenvietė (150 m²) bei atrastos naujos 3 neįtvirtintos gyvenvietės, kurios buvo priskirtos Žardės piliakalnio kompleksui. Jose iširtas atitinkamai 60 m², 221 m² ir 69 m². Pagal radinius papilio gyvenvietė datuojama plačiose chronologinėse ribose – nuo pirmųjų amžių po Kr. iki II tūkst. pradžios⁹. 1993 m. buvo pratęsti Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III¹⁰ archeologiniai tyrinėjimai, kurie buvo pradėti 1991 m. Buvo iširtas 70 m² plotas, 1,7 m storio kultūriniame sluoksnyje buvo išskirti 4 horizontai. I horizontas datuojamas XVI–XVII

¹ Tamošiūnas V., Zabiela G. Gibišių piliakalnis, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2007 metais*, Vilnius, 2008, p. 500–502.

² Unikalus kodas kultūros paveldo registre 23762 (piliakalnio 5177, papėdės gyvenvietės 23763). Buvęs iki tol AR 459 bei A384K1P (piliakalnio) ir A384K2P (papėdės gyvenvietės).

³ Kultūros paveldo registre tai senovės gyvenvietė III, kurios unikalus kodas 17134. Buvęs iki tol AR 1869 ir A387P.

⁴ Kultūros paveldo registre tai senovės gyvenvietė I, kurios unikalus kodas 17132. Buvęs iki tol AR 1867 ir A385P.

⁵ Kultūros paveldo registre tai senovės gyvenvietė II, kurios unikalus kodas 17133. Buvęs iki tol AR 1868 ir A386P.

⁶ Plačiau žr. Genys J. Žardė: a Medieval Curonian Trade and Craft Centre, *Archaeological Investigations in Independent Lithuania 1990–2010*, Vilnius, 2012, p. 44–49.

⁷ Bračiulienė R. Bandužių kapinynas, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2004 metais*, Vilnius, 2006, p. 100. Kultūros paveldo registre tai Bandužių senovės gyvenvietė II, kurios unikalus kodas 31843.

⁸ Plačiau žr. Masiulienė I. The Žardė–Bandužiai Archaeological Complex, *Archaeological Investigations in Independent Lithuania 1990–2010*, Vilnius, 2012, p. 50–56.

⁹ Genys J. 8 gyvenamojo rajono Klaipėdoje (Žardės piliakalnio gyvenviečių) žvalgomųjų archeologinių kasinėjimų 1990 m. ataskaita, *Mažosios Lietuvos istorijos muziejus* (toliau – MLIM). Pagalbinis mokslinis numeris (toliau – Pg. m.) 8120 (*Lietuvos istorijos instituto Rankraštynas* (toliau – LIIR), f.1, nr. 1764); Genys J. 8 gyv. rajonas Klaipėdoje, Žardės piliakalnio gyvenvietė. Archeologinių tyrinėjimų ataskaita 1991 m., MLIM. Pg. m. 8121 (LIIR, f.1, nr. 1902). Pagrindiniai duomenys skelbti: Genys J. Žardės piliakalnio gyvenvietės, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1990 ir 1991 metais*, Vilnius, 1992, t. I, p. 44–47, 133.

¹⁰ Gyvenviečių numeracija pagal Kultūros paveldo registrą.

a., II–IV horizontai bendrai datuoti X–XII a., II–III horizonte buvo rastos medinės pastatų liekanos siejamos su vikingų įtaka. Gyvenvietės V pusėje (perkasa 9) buvo aptikti laikini įtvirtinimai, kuriuos sudarė gynybinė užtvara iš medžių, šaknimis nukreiptomis į išorę¹¹. 1994 m. vėl buvo tęsiami ankstesni Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III kasinėjimai, iširtas 100 m² plotas, išskirti 4 kultūrinio sluoksnio horizontai. Pirmasis horizontas buvo suardytas – perartas, o II–IV pagal ankstyvąją žištą keramiką ir seges datuoti X–XII a.¹². 1996 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu šioje gyvenvietėje iširtas bendras 27 m² plotas, kultūrinis sluoksnis fiksuotas tik perkasoje 11 ir 13 bei šurfe 18, kitose perkasoje ir šurfuose aptiktas upės pakrančių sluoksniai¹³. 1999 m. tyrimų metu Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III P dalyje iširtas bendras 28 m² plotas, fiksuotas iki 1,7 m storio neintensyvus kultūrinis sluoksnis su pavieniais radiniais, datuojamais II tūkst. pradžia¹⁴. 2000 m. vėl buvo tyrinėta Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III V dalis, iširtas 50 m² plotas, kuriame išskirti 4 užstatymo horizontai, datuoti X–XIII a.¹⁵. Tokiu būdu per 1991, 1993–1994, 1996 ir 1999–2000 m. Žardės neįtvirtintoje gyvenvietėje III buvo iširtas bendras 496 m² plotas.

XXI a. Žardės–Bandužių archeologinio komplekso tyrinėjimus pratęsė Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas (vadovės I. Masiulienė, A. Bliujienė (2008)). Jie vykdyti šio komplekso Š dalyje, arčiau buvusio Bandužių kaimo, teritorijoje, patekusioje į naują miesto plėtros etapą – šikart į jo ūkinę zoną. 2006–2007 m. čia I. Masiulienė, vykdydama žvalgomuosius tyrimus aptiko dar 2 senąsias gyvenvietes: 2006 m. – Bandužių (Žardės) (21,39 ha)¹⁶ ir 2007 m. Bandužių (1,87 ha)¹⁷. Plačiausiai tyrinėta Bandužių (Žardės) neįtvirtinta gyvenvietė, kurioje 2006, 2008 ir 2011 m. iširtas bendras apie 4,5 ha plotas, aptikta 311 įvairių įgilintų struktūrų ir radinių (daugumoje keramikos, metalo lydymo atliekų), datuojamų plačiu I tūkstantmečio pr. Kr. – XIV a. laikotarpiu. Toks didelis plotas buvo iširtas todėl, kad gyvenvietės teritorijoje nesant ištisinio kultūrinio sluoksnio

¹¹ Genys J. Žardės piliakalnio gyvenvietės archeologinių tyrimų 1993 metais ataskaita, *MLIM*. Pg. m. 8142. (*LIIR*, f.1, nr. 2190). Pagrindiniai duomenys skelbti: Genys J. Tyrinėjimai Žardės gyvenvietėje, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1992 ir 1993 metais*, Vilnius, 1994, p. 43–45, 324.

¹² Genys J. 1994 metų Žardės gyvenvietės archeologinių tyrimų ataskaita, *MLIM*, Pg. m. 8146 (*LIIR*, f.1, nr. 2632). Pagrindiniai duomenys skelbti: Genys J. Žardės gyvenvietės (Klaipėdos raj.) tyrinėjimai 1994 metais, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1994 ir 1995 metais*, Vilnius, 1994, p. 39–41, 406.

¹³ Genys J. Žardės gyvenvietės (Klaipėdos raj.) 1996 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita, *MLIM*. Pg. m. 8241 (*LIIR*, f.1, nr. 2734). Pagrindiniai duomenys skelbti: Genys J. 1996 metų žvalgomieji tyrinėjimai Žardės gyvenvietėje, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1996 ir 1997 metais*, Vilnius, 1998, p. 61–62.

¹⁴ Genys J. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų Žardėje (Klaipėdos raj.) gyvenvietėje 1999 m. ataskaita, *MLIM*. Pg. m. 8526 (*LIIR*, f.1, nr. 3476). Pagrindiniai duomenys skelbti: Bračiulienė R., Brazauskas M., Genys J. Tyrinėjimai Žardės gyvenvietėje 1999 metais, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1998 ir 1999 metais*, Vilnius, 2000, p. 87–90.

¹⁵ Genys J. Žardės gyvenvietės (Klaipėdos m.) 2000 m. archeologinių tyrimų ataskaita, *MLIM*. Pg. m. 8242 (*LIIR*, f.1, nr. 3652). Pagrindiniai duomenys skelbti: Genys J. Žardės gyvenvietė, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2000 metais*, Vilnius, 2002, p. 28–30.

¹⁶ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 31842.

¹⁷ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 31757.

paviršinis žemės sluoksnis po žvalgomųjų tyrimų buvo nuiminėjamas mechanizuotai ir likdavo tik aptikti ir ištirti įgilintas struktūras. Šioje gyvenvietėje 2006 m. sklypuose Jūrininkų prospekte 25, 27 ištirtas bendras apie 2,5 ha plotas, rastos 38 įgilintos struktūros (duobės, židiniai) ir paskiri radiniai¹⁸, 2008 m. sklypuose Jūrininkų prospekte 35, 37 ištirtas bendras apie 1,6 ha plotas, rastos 235 įgilintos struktūros (duobės, židiniai, stulpavietės) ir paskiri radiniai¹⁹, 2011 m. sklype į ŠV–V nuo sklypo Jūrininkų prospekte 37 ištirtas bendras 4673 m² plotas, rastos 38 įgilintos struktūros (duobės, rudnelės, šulinys) ir paskiri radiniai²⁰. 2011 m. šios gyvenvietės P dalį, esančią kalvoje, Kretainio upelio kairiajame krante tyrinėjo Mažosios Lietuvos istorijos muziejus (vadovė R. Songailaitė). Čia buvo ištirtas 112 m² plotas, tačiau kultūrinio sluoksnio ar radinių neaptikta²¹.

2007 m. Bandužių neįtvirtintoje gyvenvietėje adreso neturinčiame sklype Jūrininkų prospekte priešais Bandužių kapinyną, Kretainio dešiniajame krante ištirtas bendras 151 m² plotas, rasta rudnelė ir paskiri radiniai, datuojami II–XIV a.²². 2012 m. šią gyvenvietę plačiai tyrinėjo I. Masiulienė, aptiko įgilintų struktūrų, paskirų radinių²³. Be to, 2012 m. archeologinius žvalgymus Žardės piliakalnio apsaugos zonoje su tikslu lokalizuoti vokiškoje literatūroje minima Kuncų kapinyną atliko Vilniaus universitetas (vadovas Mindaugas Griškėdis)²⁴, kapinyno neaptiko, tačiau rado dar vieną neįtvirtintą gyvenvietę į ŠR nuo piliakalnio²⁵.

Į P nuo Žardės–Bandužių archeologinio komplekso, kitapus geležinkelio yra Laistų archeologinis kompleksas, susidedantis iš piliakalnio²⁶, papėdės gyvenvietės²⁷ (bendras plotas 1,7 ha)²⁸ ir kapinyno (0,7 ha)²⁹. Jį 1902–1903 m. tyrinėjo A. Becenbergeris, 1982 m. ir 1984

¹⁸ Masiulienė I. Žardės piliakalnio ir gyvenviečių kompleksas (Jūrininkų pr. 25, 27, Klaipėdos m.) archeologinių žvalgomųjų ir archeologinių tyrimų 2006 m. ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 4776. Pagrindiniai duomenys skelbti: Masiulienė I. Žardės gyvenviečių kompleksas, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2006 metais*, Vilnius, 2007, p. 74–83.

¹⁹ Bliujienė A. Bandužių, Žardės senovės gyvenvietės (Jūrininkų pr. 35, 37, Klaipėdos m.) archeologinių tyrimų 2008 m. ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 5342 (2 tomai). Pagrindiniai duomenys skelbti: Masiulienė I. Bandužių (Žardės) neįtvirtinta gyvenvietė, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2008 metais*, Vilnius, 2009, p. 40–49.

²⁰ Masiulienė I. Bandužių, Žardės senovės gyvenvietės (u. K. 31842), Klaipėdos m., archeologinių tyrimų 2011 m. ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 5777. Pagrindiniai duomenys skelbti: Masiulienė I. Bandužių (Žardės) senovės gyvenvietė, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2011 metais*, Vilnius, 2012, p. 90–96.

²¹ Songailaitė R. Bandužių, Žardės senovės gyvenvietės (31842), Klaipėdos m. sav., Klaipėdos m. teritorijos (skl. kad. Nr. 2101/0032:20 ir 2101/0032:49) žvalgomųjų archeologinių tyrimų 2011 m. ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 5818; Marcinkevičiūtė E., Zabiela G. Mažai informatyvūs archeologiniai tyrinėjimai, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2011 metais*, Vilnius, 2012, p. 637 (Nr.66).

²² Masiulienė I. Klaipėdos m. sklypo Jūrininkų pr. (Bandužių senovės gyvenvietės) archeologinių žvalgomųjų tyrimų 2007 m. ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 5626. Pagrindiniai duomenys skelbti: Masiulienė I. Žardės–Bandužių kompleksas, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2007 metais*, Vilnius, 2008, p. 88–93.

²³ Kultūros paveldo departamento 2012 m. liepos 18 d. išduotas leidimas Nr.222.

²⁴ Kultūros paveldo departamento 2012 m. balandžio 5 d. išduotas leidimas Nr.11.

²⁵ 2012 m. gruodžio 28 d. M. Griškėdžio žodinė informacija.

²⁶ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 5174. Buvęs iki tol AR 456 bei A398K1P.

²⁷ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 23768. Buvęs iki tol A398K2P.

²⁸ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 23767. Buvęs iki tol A398KP.

m. – Paminklų restauravimo projektavimo instituto Klaipėdos filialas (V. Žulkus) ir Lietuvos istorijos institutas (vadovai V. Žulkus (1982) ir A. Varnas), 1998 m. – Kultūros paveldo centras (vadovas P. Tebelškis). 1902–1903 m. A. Becenbergerio kasinėjimų kapinyne nei apimtys, nei rezultatai nežinomi³⁰. 1982 m. V. Žulkus Laistų piliakalnio gyvenvietėje ištyrė 143 m² plotą, aptiko 3 kultūrinio sluoksnio horizontus su pastatų liekanomis, datuojamus I tūkstantmečio pr. Kr. antrąja puse – II tūkstantmečio pradžia³¹. 1984 m. A. Varnas papėdės gyvenvietėje ištyrė 459 m² bendrą plotą³², kapinyne – 100 m² plotą³³. Gyvenvietėje aptiktas VIII–XIII a. kultūrinis sluoksnis, kapinyne rasta 16 III–XII a. kapų vietų (patys kapai atrodo buvo tyrinėti A. Becenbergerio 1902–1903 metais³⁴). 1998 m. P. Tebelškis Laistų piliakalnyje užfiksavo 2 pylime iškastų duobių stratigrafiją³⁵. 2009 m. į V nuo Laistų piliakalnio kitapus pelkės, buvo aptikta geležies amžiaus neįtvirtinta gyvenvietė³⁶. 2009 m. į V nuo piliakalnio esančioje pelkėje Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus (vadovė R. Songailaitė) atlikti tyrimai (14 šurful bendro 66,89 m² ploto) rezultatų nedavė³⁷.

Iš visų ankstesnių tyrinėjimų arčiausiai suprojektuotos Nordbalt trasos (maždaug 13–15 m į Š nuo jos) 1996 m. Žardės neįtvirtintoje gyvenvietėje III J. Genys ištyrė perkasą 13, kurioje 50 cm gylyje aptiko 50 cm storio kultūrinį sluoksnį su lipdyta keramika, gyvulių kaulais, medinių dirbinių fragmentais, perdegusio molio tinku, smiltainio galąstuvu.

2011 m. I. Vaicekauskas archeologinių žvalgymų Nordbalt trasoje metu ties šia vieta, 5–7 m nuo suprojektuotos NordBalt trasos į Š padarė 351 m ilgio profilį georadaru (profilis 6), aptiko 26 ir 28 m pločio duburio pavidalo anomalijas, identifikuotas kaip Smeltalės

---

²⁹ Unikalus kodas kultūros paveldo registre 5175. Buvęs iki tol AR 457 ir A399P.

³⁰ Tamulynas L. A. Bezenbergerio archeologiniai tyrinėjimai Klaipėdos krašte, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1998, t. 15, p. 264, 265, 273.

³¹ Žulkus V. Laistų piliakalnio (Klaipėdos raj.) gyvenvietės 1982 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita, *MLIM*. Pg. M. 8026. (LIIR, f.1, nr. 1047). Pagrindiniai duomenys skelbti: Žulkus V. Laistų gyvenvietės žvalgomieji kasinėjimai, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1982 ir 1983 metais*, Vilnius, 1984, p. 41–43.

³² Varnas A. Laistų piliakalnio gyvenvietės (Klaipėdos raj.) 1984 m. archeologinių tyrimų ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 1133. Tautavičius A. Kiti tyrinėti paminklai, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais*, Vilnius, 1986, p. 135.

³³ Varnas A. Laistų kapinyno (Klaipėdos raj.) 1984 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 1136. Pagrindiniai duomenys skelbti: Varnas A. *Laistų plokštinis kapinynas*, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais*, Vilnius, 1986, p. 78–80.

³⁴ Tamulynas L. A. Bezenbergerio archeologiniai tyrinėjimai Klaipėdos krašte, *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1998, t. 15, p. 273.

³⁵ Tebelškis P. Laistų piliakalnio–A 398 K1 (Klaipėdos r.) 1998 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 3102; Tebelškis P. Piliakalnių tyrinėjimai Klaipėdos r. 1998 m., *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1998 ir 1999 metais*, Vilnius, 2000, p. 129–131.

³⁶ Baubonis Z., Zabiela G. Klaipėdos rajono piliakalniai, Vilnius, 2009, p. 11–12.

³⁷ Marcinkevičiūtė E. G. Mažai informatyvūs archeologiniai tyrinėjimai, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2009 metais*, Vilnius, 2010, p. 500 (Nr.52).

senvagės. Vienoje jų išgręžtas gręžinys parodė esant 2,9 m storio aliuvinius sluoksnius, kuriuose 1,1 m gylyje aptiktos 2 smulkios (iki 0,5 cm skersmens) keramikos šukės³⁸.

Archeologinių žvalgomųjų tyrimų eiga

Klaipėdos universiteto ekspedicija vykdė žvalgomuosius tyrimus 2755 m ilgio trasos ruože (neįskaitant pragręžimų) tarp sankirtų su Taikos prospektu ir Klaipėda–Šilutė geležinkeliu Bandužių–Laistų–Žardės archeologinio komplekso apsaugos zonoje (pav.5). Trasa patenka į komplekso Žardės dalies (piliakalnis ir 3 neįtvirtintos gyvenvietės) (Klaipėdos miestas) 225,8 ha ploto vizualinės apsaugos pozonį. Trasa praveda šio pozonio P kraštu, nes pozonio P riba eina geležinkelio į tarptautinę perkėlą Š kraštu. Į P nuo šio geležinkelio yra komplekso Laistų dalies (piliakalnis ir kapinynas) 28,2 ha ploto vizualinės apsaugos pozonis (pav.4).

Kadangi tikėtasi aptikti skirtingų rūšių kultūrinį paveldą – senąsias gyvenvietes ir kapinynus, žvalgomųjų tyrimų metu buvo derinamas trasos vietos šurfavimas ir perkasų kasimas. Šurfai kasti skersai trasos ašies maždaug kas 50 m vienas nuo kito. Atstumą tarp šurfų teko koreguoti atsižvelgiant į apsemtas žemumas ir intensyviai krūmais apžėlusias vietas. Tankiau, kas 25 m, šurfai buvo išdėstyti tiriant Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17132) aplinkoje ir kasant Laistų moreninėje kalvoje. Iš viso skersai trasos ašies buvo ištirti 56 2x1 m dydžio šurfai.

Atsižvelgus į šurfavimo rezultatus perspektyviausiose vietose trasos ašyje mechanizuotai vykdytas paviršinio grunto nuėmimas siekiant atidengti kultūrinį sluoksnį, siekiant nustatyti jo paplitimą. V trasos dalyje (Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17132) aplinkoje) šurfluose 7 ir 13 radus kultūrinį sluoksnį buvo ištirtos 2 perkasos – 1 (1x50 m dydžio) ir 2 (1x71 m dydžio). Šalia Žardupės gatvės, ties šurflu 20 tirta perkasa 3 (1x22 m dydžio). Į PV nuo Laistų sodybos, žole apaugusioje laukymėje šalia šurfo 34 ištirtos 2 perkasos – 4 (1x6,5 m dydžio) ir 5 (1x11,5 m dydžio). Į PR nuo Laistų sodybos, kalvoje tikintis aptikti palaidojimų per visą jos ilgį ištirtos 2 perkasos – 6 (1x50 m dydžio) ir 7 (1x314 m dydžio). Laistų kalvoje perkasų vietose buvo mechanizuotai nuimtas žemės sluoksnis iki įžemio ir jame ieškota antropogeninės kilmės struktūrų.

Aptikus archeologinio paveldo objektus buvo kasami papildomi šurfai (57–62), siekiant nustatyti objekto paplitimo teritoriją 40 m pločio trasos juostoje, po iki 20 m į abi puses nuo

³⁸ Vaicekauskas I. Nordbalt jungties ir elektros perdavimo linijos Klaipėda – „Marios“ 3, Klaipėdos r., Klaipėdos m., Neringos m. sav., 2011 m. archeologinių žvalgymų ataskaita, *LIIR*, f.1, nr. 5849. Pagrindiniai duomenys skelbti: Vaicekauskas I., Piličiauskas G. Žvalgymai „NordBalt“ trasoje Kuršių nerijoje ir Klaipėdos rajone, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2011 metais*, Vilnius, 2012, p. 585–588.

suprojektuotos trasos ašinės linijos. Šurfai kasti iki įžemio arba iki vertingų archeologinių struktūrų ir kultūrinio sluoksnio. Šurfai orientuoti trumposiomis kraštinėmis Š–P kryptimi.

Žemiau pateikiami šurfų ir perkasų aprašymas. Patogumo dėlei pradžioje aprašomi šurfų tyrimai, po jų – perkasų.

Šurfas 1

Šurfas 1 (X 322824,18 Y 6171605,95 Z 2,6 m; X 322825,25 Y 6171606,04 Z 2,5 m; X 322825,46 Y 6171603,81 Z 2,59 m; X 322824,18 Y 6171603,80 Z 2,6 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje. Šurfo PV kampas yra 10,76 m (244°) atstumu į PV nuo viaduko kolonos ŠR kampo ir 9,9 m į Š nuo apsauginio geležinkelio pylimo (nuotrauka 1) (pav.6).

Velėnos storis tirtoje vietoje siekia vos 2 cm. Po juo yra iki 10–11 cm storio pilko smulkaus smėlio sluoksnis. Giliau atidengtas šviesiai rudas stambus žvyras, kuris tęsiasi iki 70 cm gylio. Žvyro sluoksnio storis 50 cm. Šis sluoksnis buvo suformuotas viaduko statybos metu. Po žvyro sluoksniu kastas juodos durpingos žemės sluoksnis (sluoksnio storis iki 25 cm) – buvęs paviršius. 90 cm gylyje pasiektas įžemis – melšvas šlynas (H_{abs} 1,67–1,72 m). Šurfas iškastas iki 90 cm gylio (nuotrauka 3).

Šurfas 2

Šurfas 2 (X 322859,83 Y 6171598,35 Z 2,26 m; X 322860,85 Y 6171598,25 Z 2,24 m; X 322860,66 Y 6171596,24 Z 2,28 m; X 322859,51 Y 6171596,44 Z 2,34 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 35 m į PR nuo šurfo 1 (102°). 2,2 m atstumu į Š nuo apsauginio geležinkelio pylimo (nuotrauka 1) (pav.6). Į R nuo šurfo prasideda žema pelkėta apaugusi krūmais vieta.

Velėnos storis tirtoje vietoje siekia 10–15 cm. Po juo yra 10–20 cm permaišyto žvyro su pilka žeme sluoksnis. Giliau atidengtas juodos durpingos žemės sluoksnis, storis 10–22 cm. 40–45 cm gylyje pasiektas įžemis – rusvai melšvas šlynas (H_{abs} 1,68–1,79 m). Šurfas iškastas iki 65 cm gylio (nuotrauka 4).

Šurfas 3

Šurfas 3 (LKS 94: X 323001,00 Y 6171604,54 Z 2,11 m; X 323002,01 Y 6171604,59 Z 2,16 m; X 323001,38 Y 6171602,54 Z 2,13 m; X 323002,50 Y 6171602,74 Z 2,11 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 140,5 m į R nuo šurfo 2, už žemos apsemtos žemumos žiūrint nuo šurfo 2 (nuotrauka 1) (pav.6). Šurfas 3 yra 14,5 m atstumu į Š nuo apsauginio geležinkelio pylimo ir 3,3 m į P nuo kanalo.

Velėnos storis tirtoje vietoje siekia iki 15 cm. Giliau šurfo Š dalyje kasta juoda permaišyta žemė, P dalyje – permaišytas smėlio ir molio sluoksnis. Šurfo Š dalyje 55 cm gylyje buvo pasiektas permaišytas smėlio ir molio sluoksnis. Juodos žemės sluoksnio storis 35–55 cm. Šie permaišyti sluoksniai buvo suformuoti kasant greta esantį kanalą. Šurfo P dalyje po permaišytu 35 cm storio sluoksniu pasiektas juodos durpingos žemės sluoksnis.

Durpės storis 37 cm. 80 cm gylyje pasiektas gruntinis vanduo ir įžemis – pilkas smėlis (H_{abs} 1,23–1,26 m). Šūrfas iškastas iki 95 cm gylio (nuotrauka 5).

Šūrfas 4

Šūrfas 4 (LKS 94: X 323052,01 Y 6171608,43 Z 2,1 m; X 323053,05 Y 6171608,42 Z 2,14 m; X 323053,06 Y 6171606,52 Z 2,16 m; X 323052,01 Y 6171606,41 Z 2,21 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 49,9 m į R nuo šurfo 3. Šūrfas 3 yra 29,4 m atstumu į Š nuo apsauginio geležinkelio pylimo ir 1,6 m į P nuo kanalo (nuotrauka 1) (pav.6).

Velėnos storis tirtoje vietoje siekia iki 20 cm. Po juo yra 10 cm storio pilkšvo smėlio sluoksnis. Giliau atidengtas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (H_{abs} 1,84–1,91 m). Šūrfas iškastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 6).

Šūrfas 5

Šūrfas 5 (X 323103,38 Y 6171609,75 Z 2,87 m; X 323104,35 Y 6171609,77 Z 2,9 m; X 323104,31 Y 6171607,94 Z 3,00 m; X 323103,30 Y 6171607,94 Z 3,08 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 50,29 m į R nuo šurfo 4, 6,6 m į Š nuo kanalo, ant šalia kanalo esančio nežymaus pakilimo viršaus (nuotrauka 2) (pav.6). Š šurfo dalis yra apie 10 cm žemiau nei P.

Nukasus iki 25 cm storio velėnos ir paviršinį sluoksnį, giliau fiksuotas permaišytas gruntas, kurio apatinė riba šurfo kraštuose rasta vidutiniškai 45–65 cm gylyje, o šurfo centrinėje dalyje – net 85 cm gylyje. Šis perkasinėtas gruntas – tai geltono molio, pilko priemolio ir pilkos žemės horizontas, kuris susidarė kasant šalia esantį kanalą. Giliau buvo tamsios durpingos žemės sluoksnis (jo storis apie nuo 30 iki 65 cm) – buvęs šlapios žemės paviršius. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – pasiektas vidutiniškai 95 cm gylyje (H_{abs} 1,92–2,13 m). Šūrfas iškastas iki 1,15 m gylio (nuotrauka 7).

Šūrfas 6

Šūrfas 6 (X 323153,64 Y 6171612,61 Z 2,79 m; X 323154,66 Y 6171612,69 Z 2,73 m; X 323154,88 Y 6171610,70 Z 2,88 m; X 323153,70 Y 6171610,60 Z 2,94 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 49,41 m į R nuo šurfo 5, 5,2 m į Š nuo kanalo, ant šalia kanalo esančio nežymaus pakilimo viršaus (nuotrauka 2) (pav.7). Š šurfo dalis yra apie 10 cm žemiau nei P.

Nuėmus iki 30 cm storio velėnos ir paviršinį žemės sluoksnį, šurfo P ir centrinėje dalyse fiksuotas permaišyto balkšvo smėlio sluoksnis, Š dalyje atidengtas pilkos permaišytos žemės sluoksnis. Permaišyto smėlio apatinė dalis rasta vidutiniškai 45–55 cm gylyje, paties sluoksnio storis siekia 18–22 cm. Giliau buvo tamsios durpingos žemės apie 25 cm storio sluoksnis. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – pasiektas vidutiniškai 70 cm gylyje (H_{abs} 2,09 m). Šūrfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 8).

Šurfas 7

Šurfas 7 (X 323203,52 Y 6171617,05 Z 3,00 m; X 323205,51 Y 6171617,34 Z 2,99 m; X 323206,08 Y 6171614,34 Z 3,19 m; X 323205,03 Y 6171614,17 Z 3,15 m, X 323204,73 Y 6171615,40 Z 3,02 m; X 323203,79 Y 6171615,27 Z 3,05 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 50,8 m į R nuo šurfo 5, 5,5 m į Š nuo kanalo, ant šalia kanalo esančio nežymaus pakilimo viršaus (nuotrauka 9) (pav.7). Š šurfo dalis yra apie 20 cm žemiau nei P.

Nukalus iki 15 cm storio velėnos ir paviršinį sluoksnį, giliau fiksuotas permaišytas gruntas. Šis perkasinėtas gruntas – tai pilkos žemės su geltono molio intarpais horizontas, kuris susidarė kasant šalia esantį kanalą. Horizontalo storis apie 26 cm. Giliau buvo rudos žemės sluoksnis, kurio storis siekė apie 30 cm. 70 cm gylyje pasiektas 17–21 cm storio pilko smėlio sluoksnis, po juo atidengta 14–15 cm storio pilka žemė. Šurfo P dalyje 95 cm (Š dalyje 97 cm) gylyje atidengtas plonas iki 3 cm storio juodos žemės tarp sluoksnis su pavieniais degėšiais (kultūrinis sluoksnis). Giliau po juo kastas pilkšvas smėlis su rūdingais intarpais (nuotrauka 12).

Šurfo ŠV kampe, 1,21 m gylyje, pilkšvo smėlio fone atsidengė pusapvalės *duobės 1* (objektas 1) paviršiaus kontūras (nuotraukos 13–14). Duobės 1 paviršiuje matėsi stambūs degėšiai. Dalis degėsių buvo paimti radiokarbono tyrimams. Siekiant atidengti visą duobę buvo nuspręsta praplėsti šurfą 1 m į P ir V. Taip šurfo plotas padidėjo iki 5 m².

Praplėstoje šurfo dalyje iki 95 cm gylio fiksuota analogiška stratigrafija – 10 cm storio velėnos sluoksnis, giliau – iki 35 cm storio permaišytos žemės sluoksnis. Po juo yra rudos žemės sluoksnis (storis 15–17 cm) ir 12–25 cm storio pilkas smėlis. 80 cm gylyje pasiektas juodos žemės iki 5 cm storio tarp sluoksnis. Giliau, šurfo P dalyje, nuo 85 cm iki 1,2 m gylio kastas suplauto balkšvo smėlio su tamsios žemės tarp sluoksniais horizontas. 1,2 m gylyje nuo žemės paviršiaus, šurfo centrinėje dalyje buvo atidengtas visas duobės 1 kontūras. Duobė yra ovalo formos, 135x122 cm dydžio. Ties duobės centru Š–P kryptimi padarytas jos pjūvis. Pjūvis parodė, kad duobė yra užpildyta rusvai melsvu šlynu su degėšiais. Užpildo storis yra 8–13 cm (nuotrauka 15). Duobės dugnas lygus, radinių nerasta.

Giliau šurfo P dalyje kastas suplauto smėlio sluoksnis. Ties šurfo centrine dalimi jo storis siekia apie 10 cm, ties šurfo P kraštu – net 96 cm. Šurfo Š dalyje kastas pilkšvas smėlis, po juo 1,2 m gylyje atidengtas pilko smėlio, kurio apatinė riba pasiekta 1,9 m gylyje, sluoksnis. Šurfo P dalyje pilko smėlio sluoksnio storis siekė 30 cm, Š – 70 cm. Šurfo ŠV kampe pilkame smėlyje atidengta statmenai sienelei einanti medžio šaka (jos skersmuo apie 6 cm). Visame sluoksnyje gausu medienos. Šurfo Š dalyje, 1,95 m gylyje atidengtas stambus medinis rąstas. Rąstas yra be žievės (?), pusapvalio pjūvio, 143 cm ilgio, iki 20 cm storio

(nuotrauka 16). Siekiant nustatyti radinio amžių iš jo buvo atpjautas gabalas ir perduotas datuoti į Gamtos tyrimų centro Radioizotopinių tyrimų laboratoriją Vilniuje (žr. priedą Nr.4) gauta data (Vs-2252) rodo, kad mediena į upelį pateko akmens amžiaus laikais (5840–5715 BC), kas rodo, kad Žardės–Laistų archeologinio komplekso teritorijoje galimos ir ankstesnio laikotarpio (akmens amžiaus) gyvenvietės. Tą dalinai patvirtina ir ankstesnių tyrimų metu bei atsitiktinai čia aptikti paskiri ankstesni nei geležies amžiaus radiniai. Šiame gylyje pasiektas gruntinis vanduo, užliejęs aliuvinės kilmės pilką vandeningą smėlį su dumblo priemaišomis (nuotrauka 17). Pilką smėlį su mediena galima laikyti įžeminiu – natūraliai susiformavusiu. Šūrfas iškastas iki 2–2,1 m gylio (nuotraukos 18–21) (pav.14).

Šūrfas 8

Šūrfas 8 (X 323256,21 Y 6171617,85 Z 2,85 m; X 323257,15 Y 6171617,90 Z 2,78 m; X 323257,48 Y 6171616,06 Z 2,74 m; X 323256,49 Y 6171615,90 Z 2,68 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 51,5 m į R nuo šurfo 7 (nuotrauka 9) (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 10 cm storio velėną, giliau fiksuotas rudos žemės sluoksnis (jo storis iki 30 cm). Po juo yra vidutiniškai 14 cm storio pilkšvo smėlio sluoksnis. Giliau buvo plonas tamsiai pilko atspalvio durpingos žemės sluoksnis (jo storis apie 11 cm). Vidutiniškai 55–65 cm gylyje pasiektas balkšvo smėlio sluoksnis. Šio sluoksnio storis 13–20 cm. Po juo yra natūraliai Smeltalės upelio suformuoti sluoksniai – 75 cm storio tamsiai pilko smėlio sluoksnis. Šurfo P dalyje 1,6 m gylyje pasiektas iki 9 cm storio suplautos medienos su lazdyno riešutais sluoksnis. Šūrfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 22) (pav.14).

Šūrfas 9

Šūrfas 9 (X 323281,64 Y 6171622,60 Z 2,65 m; X 323282,78 Y 6171622,60 Z 2,56 m; X 323282,73 Y 6171620,79 Z 2,63 m; X 323281,75 Y 6171620,78 Z 2,63 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 24,8 m į ŠR (79°) nuo šurfo 8 (nuotraukos 9–10) (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 10 cm storio velėną, giliau fiksuotas rudos žemės sluoksnis. Kasant dar giliau, šurfo P dalyje, 90 cm gylyje atidengti moliniai melioracijos vamzdžiai (jų skersmuo 23 cm). Giliau kasta tik 1,3 m pločio juostoje šurfo Š dalyje. Čia vidutiniškai 1,2 m gylyje pasiektas įžemis – pilkas smėlis (H_{abs} 1,36–1,45 m) (nuotrauka 23). Papildomai šurfo ŠR dalyje iškastas bandomasis zondas. Nustatyta, kad šūrfas tiriamas Smeltalės upelio senvagės vietoje, kur iki 1,9 m gylio tęsiasi pilkas smėlis. Po juo pasiektas gruntinis vanduo, užliejęs juodą dumblingą žvyrą (įžemini?) (nuotrauka 24). Šūrfas iškastas iki 2 m gylio (pav.14).

Šurfas 10

Šurfas 10 (X 323307,03 Y 6171630,19 Z 2,61 m; X 323308,10 Y 6171630,23 Z 2,69 m; X 323308,17 Y 6171628,52 Z 2,68 m; X 323307,18 Y 6171628,41 Z 2,67 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 25,5 m į ŠR (73°) nuo šurfo 9 (nuotrauka 10) (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 30 cm storio velėnos ir paviršinį rudos žemės sluoksnį, giliau fiksuotas iki 35 cm storio balkšvo suplauto smėlio sluoksnis. Smėlio sluoksnyje gausu juodos žemės tarp sluoksnių (jų storis iki 2 cm). Šiame sluoksnyje rasta smulkių žiesto ir lipdytos **keramikos** lygiu paviršiumi fragmentų (radinių sąrašo nr.1–8) bei **molio tinko** gabalėlių (radinių sąrašo nr.50). Giliau kastas gelsvo smėlio su juodos žemės tarp sluoksniais sluoksnis, kurio storis siekia vidutiniškai 34 cm. Šiame sluoksnyje taipogi rasta smulkių lipdytos **keramikos**, **molio tinko** fragmentų (radinių sąrašo nr.51), **šlako** gabalėlis (radinių sąrašo nr.53), gyvulių **kaulų** (radinių sąrašo nr.56–57). Šie smėlio sluoksniai susiformavo Smeltalės upelio potvynių metu. Šurfe rasta keramika ir molio tinkas išsiskiria nugludintu paviršiumi.

Kasant giliau, 95 cm gylyje, atidengtas smulkaus rusvo žvyro sluoksnis (jo storis apie 24 cm). Vidutiniškai 1,25 m gylyje pasiektas natūraliai susisluoksniavęs pilko smėlio su molio priemaišomis sluoksnis, kuriame rasta lazdyno riešutų ir medienos fragmentų. Po šiuo sluoksniu pasiektas gruntinis vanduo (1,8 m gylis) iš kurio dar kastas juodas su dumbliu sumaišytas žvyras (įžeminis?). Šurfas iškastas iki 2 m gylio (nuotrauka 25) (pav.14).

Šurfas 11

Šurfas 11 (X 323358,31 Y 6171631,13 Z 2,91 m; X 323359,26 Y 6171631,14 Z 2,94 m; X 323359,32 Y 6171629,33 Z 2,95 m; X 323358,25 Y 6171629,32 Z 2,96 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 50,1 m į R nuo šurfo 10 (nuotrauka 11) (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 10 cm storio velėną, giliau fiksuotas rudos žemės sluoksnis (jo storis iki 35 cm). Po juo yra vidutiniškai 11 cm storio pilkšvo smėlio sluoksnis. 55 cm gylyje (H_{abs} 2,40 m) pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis. Šurfas iškastas iki 70 cm gylio (nuotrauka 26) (pav.14).

Šurfas 12

Šurfas 12 (X 323409,56 Y 6171634,10 Z 3,16 m; X 323410,68 Y 6171634,19 Z 3,21 m; X 323410,85 Y 6171632,32 Z 3,24 m; X 323409,78 Y 6171632,23 Z 3,17 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės senovės gyvenvietės aplinkoje, 50,47 m į R nuo šurfo 11 (nuotrauka 11) (pav.7). Šurfas kastas nežymioje aukštumoje, kurios paviršius nuo šurfo 11 pakilęs apie 30 cm. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 30 cm storio velėnos ir paviršinį rudos žemės sluoksnį, šurfe fiksuotas suplauto balkšvo smėlio sluoksnis. Smėlio apatinė dalis pasiekta vidutiniškai 75–80 cm gylyje, paties sluoksnio storis siekia 45–50 cm. 54–56 cm gylyje smėlyje išsiskyrė ploni iki 2 cm storio juodos žemės tarp sluoksniai. Juose rastos 3 smulkios lipdytos **keramikos** šukės (radinių sąrašo nr.9) ir **molio tinko** trupinių (radinių sąrašo nr.52). Tai bus kultūrinio sluoksnio likučiai. Įžemis – pilkšvas rūdingas smėlis su šlyno priemaiša – pasiektas vidutiniškai 75–80 cm gylyje (H_{abs} 2,37–2,42 m). Šurfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 27) (pav.14).

Šurfas 13

Šurfas 13 (X 323460,44 Y 6171638,88 Z 2,94 m; X 323461,51 Y 6171639,02 Z 2,99 m; X 323461,71 Y 6171637,19 Z 3,09 m; X 323460,77 Y 6171637,05 Z 3,10 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 50,05 m į R (85°) nuo šurfo 12 (nuotrauka 11) (pav.7). Šurfas taipogi kastas nežymioje aukštumoje. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 35 cm storio velėnos ir paviršinį juodos žemės sluoksnį, kastas suplauto balkšvo smėlio sluoksnis. Smėlio apatinė dalis pasiekta vidutiniškai 85–90 cm gylyje, sluoksnio storis siekia 50 cm. Sluoksnio apatinėje dalyje, 55–60 cm gylyje smėlyje išsiskyrė ploni iki 2 cm storio juodos žemės tarp sluoksniai, kurių daugiausia buvo šurfo Š dalyje. Įžemis – pilkšvas rūdingas šlynas – pasiektas vidutiniškai 90 cm gylyje (H_{abs} 2,20 m). Šurfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 28) (pav.14).

Šurfas 14

Šurfas 14 (X 323511,68 Y 6171641,33 Z 3,24 m; X 323512,70 Y 6171641,46 Z 3,18 m; X 323512,96 Y 6171639,68 Z 3,26 m; X 323511,99 Y 6171639,50 Z 3,30 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 50,3 m į R (87°) nuo šurfo 13 (nuotrauka 11) (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 12 cm storio velėną, kasta pilka žemė, kurios apatinė riba pasiekta vidutiniškai 50 cm gylyje. Giliau kasti pilko (storis 16 cm) ir pilkšvo smėlio (storis 26 cm) sluoksniai. 95 cm gylyje pasiektas juodos durpingos žemės tarp sluoksnis, kurio storis yra iki 5 cm. Įžemis – pilkšvas šlynas su rūdingomis dėmėmis – pasiektas vidutiniškai 1 m gylyje (H_{abs} 2,18–2,30 m). Šurfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 29).

Šurfas 15

Šurfas 15 (X 323562,77 Y 6171642,15 Z 3,01 m; X 323563,93 Y 6171642,44 Z 2,99 m; X 323564,35 Y 6171640,37 Z 2,93 m; X 323563,12 Y 6171640,17 Z 2,94 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 50,2 m į R nuo šurfo 14 (nuotrauka 11) (pav.8). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 10 cm storio velėną, kasta pilka žemė, kurios apatinė riba pasiekta vidutiniškai 32 cm gylyje. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – pasiektas vidutiniškai 32 cm gylyje (H_{abs} 2,61–2,69 m). Šūrfas iškastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 30).

Šūrfas 16

Šūrfas 16 (X 323613,94 Y 6171644,38 Z 3,19 m; X 323614,99 Y 6171644,51 Z 3,16 m; X 323615,39 Y 6171642,65 Z 3,11 m; X 323614,37 Y 6171642,44 Z 3,14 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 48,8 m į R (88°) nuo šurfo 15 (nuotrauka 11) (pav.8). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 30 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį, kasta pilka žemės su smėlio intarpais. Riba tarp sluoksnių neryški. Šurfo Š dalyje, 40 cm gylyje pasiektas įžeminis gelsvo rūdingo smėlio sluoksnio paviršius. Likusioje šurfo dalyje giliau kasta pilka žemė. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – atidengtas vidutiniškai 80 cm gylyje (H_{abs} 2,79–2,81 m). Šūrfas iškastas iki 1 m gylio (nuotrauka 31).

Šūrfas 17

Šūrfas 17 (X 323663,70 Y 6171647,67 Z 3,3 m; X 323664,72 Y 6171647,79 Z 3,22 m; X 323665,04 Y 6171645,83 Z 3,17 m; X 323664,06 Y 6171645,66 Z 3,27 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 48,78 m į R (86°) nuo šurfo 16 (nuotrauka 11) (pav.8). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 35 cm storio velėnos ir juodo paviršinės žemės sluoksnį, šurfo P dalyje atidengtas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis. Š šurfo dalyje kastas maišyto juodos žemės su smėliu sluoksnis, kurio storis siekia iki 17 cm. Po šiuo sluoksniu giliau atidegtas įžemis. Įžemis šurfe pasiektas vidutiniškai 35–57 cm gylyje (H_{abs} 2,73–2,82 m). Šūrfas iškastas iki 80 cm gylio (nuotrauka 32).

Šūrfas 18

Šūrfas 18 (X 323713,81 Y 6171650,43 Z 3,25 m; X 323714,76 Y 6171650,24 Z 3,19 m; X 323714,69 Y 6171648,24 Z 3,22 m; X 323713,76 Y 6171648,29 Z 3,17 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, 49 m į R (87°) nuo šurfo 17 (nuotrauka 11) (pav.8). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus 35–38 cm storio velėnos ir juodo paviršinės žemės sluoksnį, šurfo Š dalyje kastas plonas permaišytos molio tarp sluoksnis, kurio storis siekia iki 3 cm. Po juo kastas plonas iki 5 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Šis sluoksnis atidengtas ir likusioje šurfo dalyje. Vidutiniškai apie 45 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (H_{abs} 2,72–2,80 m). Šūrfas iškastas iki 75 cm gylio (nuotrauka 33).

Šūrfas 19

Šūrfas 19 (X 323764,21 Y 6171652,71 Z 3,44 m; X 323765,13 Y 6171652,77 Z 3,48 m; X 323765,14 Y 6171650,78 Z 3,56 m; X 323764,18 Y 6171650,75 Z 3,61 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,5 m į R (87°) nuo šurfo 18, apie 15 m į V nuo Žardupės gatvės atšakos (nuotrauka 34) (pav.8). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 25 cm storio velėnos ir permaišytos juodos žemės su smėliu žemės sluoksni, kastas juodos žemės sluoksnis. Šio sluoksnio apatinė riba pasiektas 60 cm gylyje. Po juo atidengtas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (H_{abs} 2,84–2,96 m). Šūrfas iškastas iki 65 cm gylio (nuotrauka 36).

Šūrfas 20

Šūrfas 20 (X 323814,15 Y 6171655,35 Z 3,78 m; X 323815,14 Y 6171655,32 Z 3,75 m; X 323815,10 Y 6171653,33 Z 3,89 m; X 323814,27 Y 6171653,39 Z 3,87 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, išvažinėtoje aikštelėje, esančioje į P nuo Žardupės gatvės, 49,1 m į R (87°) nuo šurfo 19 (nuotrauka 34) (pav.8). Šurfo paviršiaus P dalis apie 10 cm žemesnė nei Š.

Nuėmus iki 10 cm storio velėną, kastas iki 40 cm storio rudo stambaus žvyro sluoksnis. Po žvyru buvo atidengtas plonas 5–10 cm storio stambių griuvenų sluoksnis su išlikusia mediena. 55–60 cm gylyje kastas tamsiai rudo smėlio sluoksnis, kurio storis iki 20 cm. Po smėliu buvo aliuvinės kilmės balsvo smėlio su tamsiais tarp sluoksniais sluoksnis (jo storis apie 10 cm). Kasant giliau dengėsi pilko smėlio (6 cm storio) ir plonas durpės (4 cm) sluoksniai. Dar giliau fiksuota analogiška stratigrafija – 20 cm storio pilko smėlio ir plonas iki 5 cm storio durpės sluoksniai. Šie sluoksniai susidarė Smeltalės upelio potvynių metu. Įžemis – melsvas šlynas – pasiektas 1,45 m gylyje (H_{abs} 2,43–2,49 m). Šūrfas iškastas iki 1,5 m gylio (nuotrauka 37).

Šūrfas 21

Šūrfas 21 (X 323864,45 Y 6171656,63 Z 3,68 m; X 323865,39 Y 6171656,84 Z 3,66 m; X 323865,72 Y 6171654,96 Z 3,38 m; X 323864,67 Y 6171654,86 Z 3,38 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,45 m į R (89°) nuo šurfo 20, 0,55 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 34) (pav.8). Šurfo Š dalis yra 3 cm aukščiau nei P.

Nuėmus apie 5 cm storio velėną, kastas sutankinto, permaišyto žvyro su smėliu ir juoda žeme sluoksnis, kuris buvo suformuotas tiesiant kelią. Šio sluoksnio apatinė riba pasiekta 45 cm gylyje. Po juo atidengtas žvyro su stambiais akmenukais sluoksnis (jo storis apie 10 cm). Giliau šurfo Š dalyje kasti juodos žemės (storis iki 20 cm) ir melsvo šlyno (storis iki 20 cm) sluoksniai, kurie tęsiasi iki šurfo vidurio. 65 cm gylyje, šurfo V dalyje atidengti moliniai melioracijos vamzdžiai. Šurfo P dalyje kastas permaišyto rusvo – rūdingo smėlio su pilka žeme sluoksnis, kurio storis siekia iki 25 cm. Po juo buvo rūdingo smėlio sluoksnis, kurio storis šurfo P dalyje siekė 30 cm, Š – vos 2 cm. 1,05 m gylyje atidengtas įžemis – pilkas smėlis (H_{abs} 2,33–2,63 m). Šūrfas iškastas iki 1,3 m gylio (nuotrauka 38).

Šūrfas 22

Šūrfas 22 (X 323914,87 Y 6171660,29 Z 3,64 m; X 323915,83 Y 6171660,38 Z 3,67 m; X 323916,11 Y 6171658,44 Z 3,49 m; X 323915,12 Y 6171658,26 Z 3,49 m) tirtas centrinėje

tiriamos trasos dalyje, už 49,5 m į R (86°) nuo šurfo 21, apie 4,85 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 35) (pav.8). Šurfo Š dalis yra 15 cm aukščiau nei P.

Nuėmus apie 40 cm storio velėnos ir paviršinės juodos žemės sluoksnį, pradėjo dengtis gelsvas smėlis. Perėjimas tarp sluoksnių neryškus. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis fiksuotas vidutiniškai 0,55 m gylyje (H_{abs} 2,94–3,12 m). Šurfas iškastas iki 1,15 m gylio (nuotrauka 39).

Šurfas 23

Šurfas 23 (X 323964,98 Y 6171662,76 Z 3,38 m; X 323966,03 Y 6171662,83 Z 3,4 m; X 323966,18 Y 6171660,86 Z 3,26 m; X 323965,23 Y 6171660,81 Z 3,32 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,2 m į R (87°) nuo šurfo 22, 10,2 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 35) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 30 cm storio velėnos ir paviršinės juodos žemės sluoksnį, kastas gelsvas smėlio su juodais tarp sluoksniais sluoksnis (jo storis apie 53 cm). Įžemis – pilkšvas smėlis – fiksuotas vidutiniškai 85 cm gylyje (H_{abs} 2,41–2,55 m). Šurfas iškastas iki 90 cm gylio (nuotraukos 40–41).

Šurfas 24

Šurfas 24 (X 324016,07 Y 6171665,24 Z 3,35 m; X 324017,05 Y 6171665,45 Z 3,33 m; X 324017,26 Y 6171663,42 Z 3,32 m; X 324016,32 Y 6171663,34 Z 3,27 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 50,15 m į R (87°) nuo šurfo 23, 15,05 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 35) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 15 cm storio velėną, giliau kastas 40 cm storio rudos žemės sluoksnis. Po juo buvo apie 20 cm storio šviesiai rudo ir apie 23 cm storio pilkšvai rudo smėlio sluoksniai. 95 cm gylyje šurfo Š dalyje kastas rudos durpės sluoksnis. Durpės sluoksnio storis ties šurfo Š kraštine yra apie 60 cm, šurfo P pusėje jis suplonėja iki 3 cm. Po durpe, 1,10–1,45 m gylyje, atsidengė įžemis – pilkšvas molis (H_{abs} 1,88–2,22 m). Šurfas iškastas iki 1,55 m gylio (nuotrauka 42).

Šurfas 25

Šurfas 25 (X 324066,14 Y 6171667,84 Z 3,4 m; X 324067,17 Y 6171668,04 Z 3,27 m; X 324067,55 Y 6171666,15 Z 3,31 m; X 324066,67 Y 6171665,93 Z 3,31 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,3 m į R (87°) nuo šurfo 24, 18,6 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 35) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 20 cm storio velėnos ir paviršinės juodos žemės sluoksnį, kastas gelsvo stambaus smėlio sluoksnis, kurio storis apie 32 cm. Po juo buvo apie 20 cm storio balsvo smėlio sluoksnis. 65 cm gylyje pasiektas stambaus žvyro su smulkiais akmenukais sluoksnis, kuris tęsiasi iki 95 cm gylio. Tame pačiame gylyje pasiektas įžemis – pilkšvas žvyras. Šurfas kastas iki 1,15 m gylio (nuotrauka 43).

Šūrfas 26

Šūrfas 26 (X 324116,41 Y 6171670,47 Z 3,28 m; X 324117,42 Y 6171670,36 Z 3,28 m; X 324117,37 Y 6171668,46 Z 3,27 m; X 324116,42 Y 6171668,47 Z 3,27 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,2 m į R (87°) nuo šurfo 25, 20,7 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 44) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 10 cm storio velėną, giliau kastas rudos žemės sluoksnis (jo storis apie 30 cm). Po juo šurfo Š dalyje buvo baltas smėlis su juodos žemės tarp sluoksniais, P dalyje – rusvas rūdingas smėlis. Rūdingo smėlio sluoksnio storis ties P kraštu yra 40 cm. Šis sluoksnis tęsiasi iki šurfo centro. Balto smėlio sluoksnio storis yra apie 60 cm, ties šurfo P kraštu – apie 20 cm. 1,05 m gylyje šurfe pasiektas įžemis – pilkšvas vandeningas smėlis (H_{abs} 2,22–2,23 m). Šūrfas iškastas iki 1,1 m gylio (nuotrauka 46).

Šūrfas 27

Šūrfas 27 (X 324166,40 Y 6171672,85 Z 3,53 m; X 324167,43 Y 6171672,96 Z 3,67 m; X 324167,71 Y 6171671,08 Z 3,63 m; X 324166,64 Y 6171670,96 Z 3,63 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,2 m į R (87°) nuo šurfo 26, 24,2 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 44) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 15 cm storio velėną, giliau kastas rudos žemės sluoksnis (jo storis apie 25 cm). Po juo atidengtas įžemis – baltas smėlis su gausiais geležies rudos intarpais (H_{abs} 3,13–3,17 m). Šūrfas kastas iki 55 cm gylio (nuotrauka 47).

Šūrfas 28

Šūrfas 28 (X 324216,57 Y 6171675,67 Z 3,61 m; X 324217,62 Y 6171675,65 Z 3,64 m; X 324217,55 Y 6171673,56 Z 3,62 m; X 324216,51 Y 6171673,63 Z 3,63 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49,05 m į R (87°) nuo šurfo 27, 25,6 m į P nuo Žardupės gatvės (nuotrauka 44) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 19 cm storio velėną, giliau kastas rudos žemės sluoksnis (jo storis apie 32 cm). Vidutiniškai 50 cm gylyje pasiektas įžemis – pilkšvas priemolis (H_{abs} 3,12–3,14 m). Šūrfas kastas iki 50 cm gylio (nuotrauka 48).

Šūrfas 29

Šūrfas 29 (X 324267,85 Y 6171677,99 Z 3,74 m; X 324268,72 Y 6171678,44 Z 3,8 m; X 324269,69 Y 6171676,56 Z 3,67 m; X 324268,78 Y 6171676,15 Z 3,67 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 50,8 m į R (87°) nuo šurfo 28, 1,5 m į R nuo keliuko, einančio nuo Žardupės gatvės į P (iki geležinkelio) (nuotrauka 45) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 15 cm storio velėną, giliau kastas rudos žemės sluoksnis (jo storis apie 20 cm). Giliau buvo apie 15 cm storio balto smėlio sluoksnis. Vidutiniškai 50 cm gylyje

pasiektas įžemis – pilkšvai rusvas priemolis (H_{abs} 3,17–3,30 m). Šūrfas kastas iki 1 m gylio (nuotrauka 49).

Šūrfas 30

Šūrfas 30 (X 324316,90 Y 6171680,42 Z 3,92 m; X 324317,83 Y 6171680,44 Z 3,91 m; X 324317,86 Y 6171678,56 Z 3,87 m; X 324316,89 Y 6171678,55 Z 3,85 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 47,8 m į R (87°) nuo šurfo 29 (nuotrauka 45) (pav.9). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 45 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį atidengtas gelsvo smėlio paviršius. Po 15 cm storio gelsvo smėlio sluoksniu kastas pilkšvo smėlio sluoksnis (jo storis apie 7 cm). Giliau buvo apie 25 cm storio šviesiai pilko smėlio sluoksnis. Vidutiniškai 85 cm gylyje pasiektas įžemis – pilkšvas priemolis (H_{abs} 3,02–3,06 m). Šūrfas kastas iki 95 cm gylio (nuotrauka 50).

Šūrfas 31

Šūrfas 31 (X 324366,83 Y 6171683,08 Z 3,73 m; X 324367,80 Y 6171683,06 Z 3,71 m; X 324367,78 Y 6171681,17 Z 3,78 m; X 324366,79 Y 6171681,09 Z 3,76 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 49 m į R (87°) nuo šurfo 30 (nuotrauka 45) (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 40 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį kastas šviesiai pilkas smėlio sluoksnis (jo storis 28 cm). 70 cm gylyje atidengtas įžeminis smulkaus balto smėlio horizontas (H_{abs} 3,01–3,08 m). Šūrfas kastas iki 90 cm gylio (nuotrauka 51).

Šūrfas 32

Šūrfas 32 (X 324415,61 Y 6171685,58 Z 3,76 m; X 324416,62 Y 6171685,64 Z 3,69 m; X 324416,75 Y 6171683,69 Z 3,65 m; X 324415,71 Y 6171683,57 Z 3,77 m) tirtas tiriamos trasos centrinėje dalyje, 47,9 m į R (87°) nuo šurfo 31 (nuotrauka 45) (pav.10). Į R nuo šurfo prasideda krūmais ir medžiais apaugęs plotas. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 20 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį atidengtas įžeminis gelsvo smėlio paviršius (H_{abs} 3,45–3,49 m). Šūrfas kastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 52).

Šūrfas 33

Šūrfas 33 (X 324466,70 Y 6171688,00 Z 4,28 m; X 324467,57 Y 6171688,08 Z 4,33 m; X 324467,78 Y 6171686,22 Z 4,25 m; X 324466,87 Y 6171686,09 Z 4,25 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, iš V, P ir R krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 50,15 m į R (87°) nuo šurfo 32 (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 42 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas gelsvo smėlio paviršius. Šio sluoksnio storis yra 15 cm. Vidutiniškai 45 cm gylyje pasiektas įžemis – rausvas priemolis (H_{abs} 3,80–3,88 m). Šurfas kastas iki 65 cm gylio (nuotrauka 53).

Šurfas 34

Šurfas 34 (X 324515,40 Y 6171690,20 Z 3,92 m; X 324516,34 Y 6171690,43 Z 3,86 m; X 324516,74 Y 6171688,65 Z 3,86 m; X 324515,75 Y 6171688,48 Z 3,86 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 47,9 m į R (87°) nuo šurfo 33 (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 43 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį atidengtas juodos žemės su smulkiais plytų gabaliukais sluoksnio paviršius. Preparuojant šį sluoksnį rasta akmens masės ir redukciniėje aplinkoje degtos **keramikos** fragmentų (radinių sąrašo nr.10–26), **titnago** nuoskala (radinių sąrašo nr.54), 2 arklio **dantys** (radinių sąrašo nr.58). Kultūrinio sluoksnio storis 35 cm. Vidutiniškai 70 cm gylyje pasiektas įžemis – pilkas priemolis (H_{abs} 3,16 m). Šurfas kastas iki 80 cm gylio (nuotraukos 54–56) (pav.14).

Šurfas 35

Šurfas 35 (X 324566,55 Y 6171693,04 Z 3,68 m; X 324567,40 Y 6171693,46 Z 3,68 m; X 324568,17 Y 6171691,60 Z 3,62 m; X 324567,27 Y 6171691,24 Z 3,6 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 50,45 m į R (87°) nuo šurfo 34 (pav.10). Į R nuo šurfo 35 būsima elektros kabelio trasa kerta krūmais apaugusį plotą. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 10 cm storio velėną, kastas maišytos rudos žemės su moliu ir smėliu sluoksnis (jo storis apie 50 cm). Giliau atidengtas analogiškas kultūrinis sluoksnis kaip ir šurfe 34. Sluoksnio storis 14–19 cm, jame rasta akmens masės ir redukciniėje aplinkoje degtos **keramikos** fragmentų. 80 cm gylyje pasiektas gruntinis vanduo ir įžemis – baltas priemolis (H_{abs} 3,80–3,83 m). Šurfas kastas iki 90 cm gylio (nuotrauka 57) (pav.14).

Šurfas 36

Šurfas 36 (X 324663,06 Y 6171697,89 Z 5,47 m; X 324664,16 Y 6171697,82 Z 5,52 m; X 324663,94 Y 6171695,92 Z 5,33 m; X 324662,87 Y 6171695,92 Z 5,27 m) tirtas Laistų kalvos V dalyje, į R nuo krūmynų, 95,3 m į R (87°) nuo šurfo 35 (pav.10). Šurfo paviršius žemėjantis R–V kryptimi.

Nuėmus apie 35 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 5,17 m). Šurfas iškastas iki 75 cm gylio (nuotrauka 58).

Šurfas 37

Šurfas 37 (X 324712,87 Y 6171700,51 Z 8,28 m; X 324713,93 Y 6171700,53 Z 8,19 m; X 324713,91 Y 6171698,52 Z 8,15 m; X 324712,90 Y 6171698,47 Z 8,09 m) tirtas Laistų

kalvos V dalyje, į PV nuo kelio, 49 m į R (87°) nuo šurfo 36 (pav.10). Šurfo paviršius žemėjantis Š–P kryptimi.

Nuėmus apie 33 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį atidengtas įžemis – rausvas priemolis (H_{abs} 7,82–7,86 m). Šurfas kastas iki 80 cm gylio (nuotrauka 59).

Šurfas 38

Šurfas 38 (X 324763,05 Y 6171703,17 Z 9,19 m; X 324764,03 Y 6171703,24 Z 9,23 m; X 324764,28 Y 6171701,37 Z 9,23 m; X 324763,25 Y 6171701,22 Z 9,25 m) tirtas Laistų kalvos V dalyje, į R nuo krūmynų, 49,3 m į R (87°) nuo šurfo 37 (nuotrauka 60) (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 45 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį, kastas maišytos juodos žemės su smėliu tarp sluoksnis. 70 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 8,52–8,55 m). Šurfas kastas iki 70 cm gylio (nuotrauka 62).

Šurfas 39

Šurfas 39 (X 324812,73 Y 6171705,52 Z 10,61 m; X 324813,98 Y 6171705,72 Z 10,65 m; X 324814,24 Y 6171703,60 Z 10,63 m; X 324813,11 Y 6171703,50 Z 10,64 m) tirtas Laistų kalvos V dalyje, 48,85 m į R (87°) nuo šurfo 38 (nuotrauka 60) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja R–V kryptimi.

Nuėmus apie 51 cm storio velėnos ir rudos spalvos armens sluoksniu šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 10,09–10,14 m). Šurfas kastas iki 50 cm gylio (nuotrauka 63).

Šurfas 40

Šurfas 40 (X 324862,86 Y 6171707,88 Z 13,75 m; X 324863,96 Y 6171707,98 Z 13,88; X 324864,14 Y 6171706,09 Z 13,77 m; X 324863,21 Y 6171705,91 Z 13,70 m) tirtas Laistų kalvos centrinėje dalyje, 49,2 m į R (87°) nuo šurfo 39 (nuotrauka 60) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja R–V kryptimi.

Nuėmus apie 10 cm storio velėną, šurfe kastas rudos žemės sluoksnis. Šurfo Š dalyje jo storis siekia 25 cm, P dalyje – 55 cm. Įžemis – gelsvas smulkus smėlis – pasiektas 35–75 cm gylyje (H_{abs} 13,13–13,40 m). Šurfas kastas iki 75 cm gylio (nuotrauka 64).

Šurfas 41

Šurfas 41 (X 324887,64 Y 6171709,18 Z 14,66 m; X 324888,70 Y 6171708,93 Z 14,74 m; X 324888,28 Y 6171706,96 Z 14,73 m; X 324887,36 Y 6171707,24 Z 14,73 m) tirtas Laistų kalvos centrinėje dalyje, 23,5 m į R (87°) nuo šurfo 40 (nuotrauka 60) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja R–V kryptimi.

Nuėmus apie 35 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 14,38–14,39 m). Rudos žemės sluoksnyje rastas vienas

smulkus **keramikos** fragmentas (radinių sąrašo nr.27). Šūrfas kastas iki 65 cm gylio (nuotrauka 65).

Šūrfas 42

Šūrfas 42 (X 324913,34 Y 6171710,41 Z 14,52 m; X 324914,32 Y 6171710,24 Z 14,51 m; X 324914,05 Y 6171708,26 Z 14,54 m; X 324913,12 Y 6171708,47 Z 14,51 m) tirtas Laistų kalvos centrinėje dalyje, 24,8 m į R (87°) nuo šurfo 41 (nuotrauka 61) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja V–R kryptimi.

Nuėmus apie 35 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 14,16–14,19 m). Šūrfas kastas iki 55 cm gylio (nuotrauka 66).

Šūrfas 43

Šūrfas 43 (X 324963,34 Y 6171713,03 Z 13,4 m; X 324964,24 Y 6171712,93 Z 13,39 m; X 324964,13 Y 6171711,01 Z 13,37 m; X 324963,19 Y 6171711,02 Z 13,38 m) tirtas Laistų kalvos centrinėje dalyje, 49,15 m į R (87°) nuo šurfo 42 (nuotrauka 61) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja V–R kryptimi.

Nuėmus apie 30 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 13,07–13,09 m). Šūrfas kastas iki 50 cm gylio (nuotrauka 67).

Šūrfas 44

Šūrfas 44 (X 325012,99 Y 6171715,62 Z 10,45 m; X 325013,97 Y 6171715,56 Z 10,39 m; X 325014,08 Y 6171713,83 Z 10,48 m; X 325013,02 Y 6171713,72 Z 10,47 m) tirtas Laistų kalvos R dalyje, 49 m į R (87°) nuo šurfo 43 (nuotrauka 61) (pav.11). Šurfo paviršius žemėja V–R kryptimi.

Nuėmus apie 45 cm storio velėnos ir pilkos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smulkus smėlis (H_{abs} 9,94–10,03 m). Virš jo rastas lipdytos **keramikos** pakraštėlio fragmentas (radinių sąrašo nr.28). Šūrfas kastas iki 85 cm gylio (nuotrauka 68).

Šūrfas 45

Šūrfas 45 (X 325061,78 Y 6171715,79 Z 8,06 m; X 325062,86 Y 6171715,74 Z 8,02 m; X 325062,59 Y 6171713,60 Z 8,09 m; X 325061,49 Y 6171713,74 Z 8,12 m) tirtas Laistų kalvos R dalyje, 48,75 m į R (90°) nuo šurfo 44 (pav.11). Šurfo paviršius nežymiai žemėja P–Š kryptimi.

Nuėmus apie 40 cm storio velėnos ir pilkos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (H_{abs} 7,62–7,69 m). Šūrfas kastas iki 80 cm gylio (nuotrauka 69).

Šurfas 46

Šurfas 46 (X 325112,50 Y 6171721,01 Z 7,58 m; X 325113,36 Y 6171720,82 Z 7,64 m; X 325113,06 Y 6171719,04 Z 7,61 m; X 325112,15 Y 6171719,19 Z 7,58 m) tirtas Laistų kalvos R dalyje, 49,9 m į R (84°) nuo šurfo 45 (pav.11). Šurfo paviršius nežymiai žemėja P–Š kryptimi.

Nuėmus apie 30 cm storio velėnos ir pilkos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (H_{abs} 7,29–7,31 m). Šurfas kastas iki 30 cm gylio (nuotrauka 70).

Šurfas 47

Šurfas 47 (X 325161,79 Y 6171723,03 Z 6,22 m; X 325162,79 Y 6171723,25 Z 6,18 m; X 325163,10 Y 6171721,37 Z 6,27 m; X 325162,10 Y 6171721,23 Z 6,27 m) tirtas Laistų kalvos R dalyje, 48,8 m į R (87°) nuo šurfo 46 (pav.11). Šurfo paviršius nežymiai žemėja P–Š kryptimi.

Nuėmus apie 35 cm storio velėnos ir pilkos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (H_{abs} 5,91–5,92 m). Šurfas kastas iki 50 cm gylio (nuotrauka 71).

Šurfas 48

Šurfas 48 (X 325213,99 Y 6171724,72 Z 5,12 m; X 325214,81 Y 6171724,87 Z 5,19 m; X 325215,24 Y 6171723,13 Z 5,08 m; X 325214,41 Y 6171722,93 Z 5,01 m) tirtas Laistų kalvos R dalyje, krūmynuose, 51,3 m į R (88°) nuo šurfo 47 (pav.12). Šurfo paviršius nežymiai žemėja Š–P kryptimi.

Nuėmus apie 15 cm storio velėną, šurfe kasta juoda žemė. Po ja šurfo P dalyje 35 cm gylyje atidengtas baltas įžeminis smėlis, šurfo Š dalyje jis pasiektas 50 cm gylyje. Šurfas kastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 72).

Šurfas 49

Šurfas 49 (X 325276,82 Y 6171799,62 Z 4,61 m; X 325277,13 Y 6171800,73 Z 4,52 m; X 325279,05 Y 6171800,01 Z 4,53 m; X 325278,65 Y 6171798,97 Z 4,54 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 98 m į ŠR (40°) nuo šurfo 48 (nuotrauka 73) (pav.12). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 5 cm storio velėną, šurfe kastas balto smėlio sluoksnis, kurio storis apie 20 cm. Giliau kastas 15 cm storio pilko smėlio sluoksnis, po juo fiksuotas įžemis – balkšvas smėlis (H_{abs} 4,13–4,14 m). Šurfas kastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 75).

Šurfas 50

Šurfas 50 (X 325309,55 Y 6171849,56 Z 4,8 m; X 325310,06 Y 6171850,30 Z 4,76 m; X 325311,56 Y 6171849,25 Z 4,77 m; X 325311,05 Y 6171848,54 Z 4,81 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 58,38 m į ŠR (33°) nuo šurfo 49, 14,15 m į PV nuo Smeltalės upelio (nuotrauka 74) (pav.12). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 30 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (H_{abs} 4,47–4,50 m). Šurfas kastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 76).

Šurfas 51

Šurfas 51 (X 325337,72 Y 6171882,43 Z 4,61 m; X 325339,16 Y 6171881,31 Z 4,6 m; X 325338,59 Y 6171880,51 Z 4,56 m; X 325337,11 Y 6171881,61 Z 4,63 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 41,35 m į ŠR (41°) nuo šurfo 50, 22,75 m į ŠR nuo Smeltalės upelio (nuotrauka 77) (pav.12). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 30 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (H_{abs} 4,30–4,33 m). Šurfas kastas iki 45 cm gylio (nuotrauka 78).

Šurfas 52

Šurfas 52 (X 325366,45 Y 6171920,40 Z 4,39 m; X 325366,82 Y 6171921,24 Z 4,32 m; X 325368,67 Y 6171920,28 Z 4,39 m; X 325368,22 Y 6171919,42 Z 4,39 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 47,77 m į ŠR (37°) nuo šurfo 51 (nuotrauka 77) (pav.12). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 45 cm storio velėnos ir šviesiai pilkos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (H_{abs} 4,02–4,05 m). Šurfas kastas iki 45 cm gylio (nuotrauka 79).

Šurfas 53

Šurfas 53 (X 325388,47 Y 6171950,56 Z 4,36 m; X 325388,95 Y 6171951,31 Z 4,36 m; X 325390,58 Y 6171950,22 Z 4,42 m; X 325390,11 Y 6171949,38 Z 4,37 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 36,3 m į ŠR (36°) nuo šurfo 52 (pav.13). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 20 cm storio velėnos ir juodos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – rusvas rūdingas smėlis (H_{abs} 4,16–4,22 m). Šurfas kastas iki 70 cm gylio (nuotrauka 80).

Šurfas 54

Šurfas 54 (X 325436,29 Y 6172011,58 Z 7,33 m; X 325438,34 Y 6172011,09 Z 7,24 m; X 325438,00 Y 6172009,98 Z 7,22 m; X 325436,03 Y 6172010,52 Z 7,30 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 76 m į ŠR (38°) nuo šurfo 53 (pav.13). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 50 cm storio velėnos ir juodos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (H_{abs} 6,77–6,82 m). Šurfas kastas iki 50 cm gylio (nuotrauka 81).

Šurfas 55

Šurfas 55 (X 325456,41 Y 6172041,43 Z 7,81 m; X 325458,03 Y 6172040,34 Z 7,83 m; X 325457,56 Y 6172039,56 Z 7,77 m; X 325455,90 Y 6172040,62 Z 7,86 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 34,7 m į ŠR (34°) nuo šurfo 54 (pav.13). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 37 cm storio velėnos ir juodos paviršinės žemės sluoksnį, šurfo Š dalyje kastas tamsiai rudas durpingas smėlis. Šurfo P dalyje gelsvo įžeminio smėlio fone atidengtas šurfą skersai kertantis 33 cm pločio perkasimas. Tiriant perkasimą nustatyta, kad tai yra melioracijos griovelis. Įžemis – gelsvas smėlis – visame šurfe fiksuotas 60 cm gylyje (H_{abs} 7,23–7,26 m). Šurfas kastas iki 60 cm gylio (nuotraukos 82–83).

Šurfas 56

Šurfas 56 (X 325474,30 Y 6172071,02 Z 7,75 m; X 325475,86 Y 6172070,06 Z 7,66 m; X 325475,39 Y 6172069,23 Z 7,7 m; X 325473,84 Y 6172070,30 Z 7,83 m) tirtas trasos ŠR dalyje, 33,7 m į ŠR (31°) nuo šurfo 55 (pav.13). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 20–40 cm storio velėnos ir rudos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas įžemis – baltas smėlis (H_{abs} 7,31–7,50 m). Šurfas kastas iki 40 cm gylio (nuotrauka 84).

Šurfas 57

Šurfas 57 (X 324622,30 Y 6171701,82 Z 3,75 m; X 324623,17 Y 6171702,29 Z 3,73 m; X 324624,28 Y 6171700,58 Z 3,77 m; X 324623,49 Y 6171700,04 Z 3,76 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 55,75 m į ŠR (81°) nuo šurfo 35 (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 30 cm storio velėnos ir juodos paviršinės žemės sluoksnį šurfe atidengtas plonas juodos žemės sluoksnis (jo storis apie 5 cm). Giliau kastas 19 cm storio rudo smėlio sluoksnis. 80 cm gylyje atidengtas juodos žemės juostos su smulkiais plytų gabaliukais ir akmenimis masės **keramika** (radinių sąrašo nr.29)– kultūrinis sluoksnis. Kultūrinį sluoksnį skiria rudo smėlio tarp sluoksniai, kas rodo, kad jis galėjo būti suplautas. Aptikus kultūrinį sluoksnį tyrimai šurfe nutraukti. Šurfas iškastas iki 80 cm gylio (nuotrauka 85) (pav.14).

Šurfas 58

Šurfas 58 (X 324516,07 Y 6171665,07 Z 3,19 m; X 324517,04 Y 6171665,23 Z 3,2 m; X 324517,31 Y 6171663,21 Z 3,24 m; X 324516,36 Y 6171663,06 Z 3,18 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 23,43 m į P (179°) nuo šurfo 34 (pav.10). Šurfas kastas žemoje pelkėtoje vietoje, į P nuo šurfo yra užpelkėjęs kanalas. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 15 cm storio velėnos ir juodos durpingos paviršinės žemės sluoksnį kastas pilkšvas rūdingas smėlis (jo storis apie 17 cm). Apie 45 cm gylyje šurfo P dalyje atidengtas iki 9 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuris į Š pusę suploneja ir siekia vos 3 cm. Kasant giliau šurfo P dalyje pasiektas įžemis – pilkas smėlis (H_{abs} 2,69–2,70 m). Šiame gylyje į šurfą prasimušė gruntinis vanduo. Šurfo Š dalyje iki 80 cm gylio tęsiasi pilkas durpingas smėlis, po kuriuo taip pat pasiektas įžemis. Šurfas kastas iki 80 cm gylio (nuotrauka 86).

Šurfas 59

Šurfas 59 (X 324514,49 Y 6171709,83 Z 4,4 m; X 324515,47 Y 6171709,77 Z 4,39 m; X 324515,27 Y 6171707,74 Z 4,42 m; X 324514,31 Y 6171707,81 Z 4,39 m) tirtas Laistų sodybos aplinkoje, krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje, 17,5 m į Š (356°) nuo šurfo 34 (pav.10). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus apie 25 cm storio velėnos ir juodos paviršinės žemės sluoksnį šurfo Š dalyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Šurfo P dalyje giliau kastas maišytas smėlis su juodžemiu, o 68 cm gylyje pasiektas įžemis. Šurfas kastas iki 70 cm gylgio (nuotrauka 87).

Šurfas 60

Šurfas 60 (X 323460,19 Y 6171620,29 Z 3,02 m; X 323461,11 Y 6171620,29 Z 3,07 m; X 323461,00 Y 6171618,30 Z 3,05 m; X 323460,04 Y 6171618,33 Z 3,01 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 16,85 m į P (182°) nuo šurfo 13 (pav.7). Šurfas kastas žvyru dengtoje aikštelėje šalia geležinkelio griovio. Šalia griovio matyt vyko žemės kasimo darbai, susiję su geležinkelio tvarkymu, nes žemės paviršius nukastas ir išvažinėtas. Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 35 cm storio paviršinį maišytos rudos žemės sluoksnį atidengtas apie 45 cm storio pilkos žemės tarp sluoksnis. Po juo kastas 14 cm storio pilkšvo rūdingo smėlio sluoksnis. Vidutiniškai 55 cm gylyje pasiektas 4 cm storio juodos žemės su smulkiomis degėsiomis sluoksnis – kultūrinis sluoksnis. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – pasiektas vidutiniškai 60 cm gylyje (H_{abs} 2,41 m). Šurfas kastas iki 70 cm gylgio (nuotrauka 88).

Šurfas 61

Šurfas 61 (X 323208,18 Y 6171634,48 Z 2,85 m; X 323209,10 Y 6171634,39 Z 2,80 m; X 323208,79 Y 6171632,42 Z 2,81 m; X 323207,84 Y 6171632,55 Z 2,83 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 15,75 m į ŠR (14°) nuo šurfo 7, ties aukštos įtampos elektros linija (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 48 cm storio velėnos ir rudos žemės sluoksnį šurfe atidengtas apie 10 cm storio balto smėlio su geležies rūdos intarpais tarp sluoksnis. Po juo buvo 7 cm storio juodos durpingos žemės su pavieniais degėsiomis sluoksnis – kultūrinis sluoksnis. Įžemis – gelsvas rūdingas smėlis – pasiektas vidutiniškai 75 cm gylyje (H_{abs} 2,10 m). Šurfas kastas iki 85 cm gylgio (nuotrauka 89) (pav.14).

Šurfas 62

Šurfas 62 (X 323460,03 Y 6171651,74 Z 2,99 m; X 323460,94 Y 6171651,88 Z 3 m; X 323461,14 Y 6171649,90 Z 3,05 m; X 323460,19 Y 6171649,78 Z 3,02 m) tirtas tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, 10,9 m į Š (358°) nuo šurfo 13, ties aukštos įtampos elektros linija (pav.7). Šurfo paviršius lygus.

Nuėmus iki 55–60 cm storio velėnos ir paviršinį sluoksnius šurfo Š dalyje atsidengė apie 40 cm pločio pilko smėlio su degėsiais ir smulkiais **molio tinko** gabaliukais juosta (nuotrauka 91). Analogiškame sluoksnyje tranšėjoje 2 buvo rasta lipdytos **keramikos** šukių, todėl šis sluoksnis interpretuotas kaip kultūrinis sluoksnis. Aptikus kultūrinį sluoksnį tyrimai šurfe nutraukti. Šurfas kastas iki 60 cm gylio (nuotrauka 90).

Perkasa 1

Perkasa 1 (X 323154,75 Y 6171611,69 Z 2,91 m; X 323204,37 Y 6171615,55 Z 3,07 m; X 323204,52 Y 6171614,45 Z 3,16 m; X 323154,88 Y 6171610,73 Z 3,05 m) tirta tiriamos trasos V dalyje, tarp šurfų 6 ir 7 (nuotrauka 92) (pav.7). Ji keturkampė, 50x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkastos 1 V kampas nutolęs 5,1 m į Š nuo griovio, R kampas – per 5,25 m nuo to paties griovio. Perkastos paviršiaus V kraštas yra apie 20 cm žemiau nei R, o P yra apie 15 cm aukščiau nei Š.

Perkasa pradėta tirti nuo V krašto (nuotrauka 93), jos plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sužymėti skaičiais nuo 1 iki 49 (pav.15).

Kv.1–13 paviršiuje buvo iki 5 cm storio velėna, po ja kastas 17–20 cm storio maišytas rusvas dirvožemis. Apie 25 cm gylyje kastas maišyto pilkšvo smėlio sluoksnis (jo storis iki 24 cm). Ties kv.12 šis sluoksnis suplonėja iki 15 cm ir leidžiasi žemyn iki 27 cm gylio nuo žemės paviršiaus. Kv.13 sluoksnis nuosekliai plonėja ir išnyksta. Giliau atidengtas pilkos maišytos žemės sluoksnis, kuris tęsiasi iki įžemio –75–83 cm gylio. Šio sluoksnio storis apie 35 cm, 11 metre – 52 cm. Ties kv.13–14 riba sluoksnis išnyksta. Kv.1 fiksuotas įžemis – gelsvas rūdingas priesmėlis, kv.2 pereinantis į baltą smėlį, kuris tęsiasi iki kv.7. Kv.12–13 įžemis yra pilkšvas priemolis (nuotraukos 94–96, 99–100).

Kv.7–10 įžemyje atidengta 215 cm pločio rudos žemės juosta, perkasą kertanti skersai. Preparuojant juostą paaiškėjo, kad tai yra *griovys* – kanalo atšaka (?) (objektas 2) (nuotrauka 97). Griovys tęsiasi iki 1,64 m gylio, jo kraštai nuolaidūs, apatinė dalis užapvalinta. Griovio viršutinė dalis užpildyta 13 cm storio ruda žeme, giliau yra maišyta rusva žemė. Šio sluoksnio apatinė dalis nuo griovio kraštų leidžiasi iki 1,32 m gylio. Sluoksnio storis ties centru siekia 31 cm, ties griovio kraštais jis suplonėja iki 3 cm. 1,32 m gylyje griovyje pasiektas suplautas pilkšvas smėlis, kurio sluoksnio storis siekė apie 25 cm. Griovio dugnas užpildytas pilku priesmėliu su organika (nuotrauka 98). Šio sluoksnio storis 7 cm. Archeologinių radinių griovyje nerasta.

Kv.14–27 fiksuota iki 5 cm storio velėna, po kuria buvo 50–56 cm storio maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis. 55–60 cm gylyje šiuose kvadratuose pasiektas įžemis – pilkšvas priemolis su rūdingomis dėmėmis (nuotraukos 101–103).

Kv.28–33 fiksuota iki 5 cm storio velėna, giliau buvo maišyto rusvo apie 60 cm storio dirvožemio sluoksnis. 59–65 cm gylyje čia atidengtas juosvo priemolio su degėsiais kultūrinio

sluoksnio paviršius. Preparuojant šį sluoksnį nustatyta, kad jis prasideda kv.28, kur jo storis siekia 3–6 cm. Kv.29 jo apatinė riba leidžiasi iki 86 cm gylio, o storis siekia 15 cm. Kv.33 šis sluoksnis pakyla iki 81 cm gylio nuo žemės paviršiaus, o storis siekia 13 cm. 81–86 cm gylyje kv.28–33 atidengtas įžemis – pilkšvas rūdingas priemolis (nuotraukos 104–107).

Kv.34–40 paviršiuje buvo iki 5 cm storio velėna, po ja rastas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis. Kv.34 jo storis siekia 62 cm, kv.35–36 – 71 cm, o kv.37–40 – 53 cm. Giliau pasiektas juosvas priemolis su pavieniais degėšiais. Šis sluoksnis kv.34 atidengtas 70 cm gylyje, jo storis siekia 13 cm. Kv.35–36 jis pasiektas 76 cm gylyje, kv.37–38 kyla iki 58 cm gylio nuo žemės paviršiaus. Kv.38–40 šis sluoksnis suplonėja iki 9 cm. Jame kv.38–39 80 cm gylyje rasta smulkių lipdytos **keramikos** šukelių (radinių sąrašo nr.31–33) Iškart po juosvu priemoliu 72–83 cm gylyje kv.34–40 pasiektas įžemis – pilkšvas rūdingas priemolis (nuotraukos 108–109, 112–114).

Kv.35–36 gelsvame priemolyje atidengta juosvo priemolio su degėšiais juosta (objektas 3), kurios plotis buvo iki 98 cm (nuotrauka 110). Juostos kraštai neryškūs. Jos vietoje V–R kryptimi padarytas 260 cm ilgio per visą perkamos plotį pjūvis (nuotrauka 112). Padarius pjūvį paaiškėjo, kad tai nėra archeologinė struktūra, o to paties kultūrinio sluoksnio pažemėjimas, tiesiog šioje vietoje jis yra storesnis (storis 18 cm). Preparuojant kultūrinį sluoksnį, kv.35 rastos 7 smulkios lipdytos **keramikos** šukės (radinių sąrašo nr.30) (nuotraukos 111). Po kultūriniu sluoksniu buvo iki 15 cm storio pilkšvo priemolio sluoksnis.

Kv.40–49 paviršiuje buvo iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis. Kv.40–41 jis pasiektas 62 cm gylyje (jo storis 57 cm). Kv.42–44 šis sluoksnis leidžiasi iki 72 cm gylio nuo žemės paviršiaus, kv.45–46 – iki 93 cm, kur jo storis siekia 88 cm. Kv.47–48 sluoksnis kyla iki 67 cm gylio nuo žemės paviršiaus (čia jo storis 61 cm) ir ties kv.49 nusileidžia iki 89 cm gylio, kur jo storis siekia 83 cm. Po rusvu dirvožemiu atidengtas juosvas priemolio su degėšiais sluoksnis. Preparuojant šį sluoksnį kv.42–43 išryškėjo neryškaus kontūro dėmės, tačiau įsigilinus giliau jos išnyko. Kv.40–42 sluoksnio storis siekia 9 cm, jo apatinė riba pasiekta 72 cm gylyje. Kv.43–44 sluoksnis leidžiasi iki 92 cm gylio ir siekia iki 20 cm storio. Ties kv.45 viduriu sluoksnis suplonėja ir išnyksta. Kv.47–49 juosvo priemolio sluoksnis vėl atsiranda. Čia jo storis siekia iki 15 cm, apatinė riba pasiekta kv.47 82 cm gylyje, kv.49 – 1,05 m gylyje. Įžemis – pilkšvas rūdingas priemolis – pasiektas iškart po kultūriniu sluoksniu 0,82–1,05 m gylyje (nuotraukos 115–120).

Perkasa 2

Perkasa 2 (X 323461,58 Y 6171638,37 Z 3,03 m; X 323532,67 Y 6171641,66 Z 3,0; X 323532,71 Y 6171640,45 Z 2,99 m; X 323461,72 Y 6171637,20 Z 3,05 m) tirta tiriamos trasos V dalyje, Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III aplinkoje, tarp šurfo 13 ir 14 (pav.7). Ji keturkampė, 71x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkamos R dalis tęsiasi 20 m į R nuo šurfo 14. Perkamos

paviršius iki kv.38 yra lygus. Jo H_{abs} 3,05 m. Kv.43–44 perkamos paviršius pakyla iki H_{abs} 3,34 m, po to leidžiasi iki H_{abs} 3,00 m aukščio.

Perkama pradėta tirti nuo jos V krašto (nuotraukos 121–122). Jos plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 71 (pav.16–17).

Kv.1–4 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis. Šio sluoksnio storis kv.1–2 yra apie 33 cm, kv.3–4 – 25 cm. Giliau kv.1–2 kastas iki 27 cm storio suplauto gelsvo smėlio sluoksnis, kuris tęsiasi tik iki kv.2–3 ribos. Analogiškas sluoksnis buvo aptiktas šurfe 13. Ties kv.2 viduriu prasideda rausvas priemolis (įžemis), kuris tęsiasi iki kv.4 vidurio. Į šį sluoksnį įsigilinta iki 26 cm (nuotrauka 123).

Kv.5–10 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis apie 30 cm). Vidutiniškai 35 cm gylyje pasiektas pilkšvas priemolis – įžemis, kuris kastas iki 60 cm gylio (nuotraukos 124–125).

Kv.11–21 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 30–37 cm) ir pilkas priemolis. Priemolio sluoksnio storis kv.11–12 siekia iki 35 cm storio. Kv.14–21 jis suplonėja iki 16 cm. Giliau aptiktas juosvos žemės tarp sluoksnis, kuris prasideda kv.11. Kv.11–12 juosva žemė pasiekta 73 cm gylyje, kur jos storis yra apie 2 cm. Kv.13–17 jis kyla iki 58 cm gylio nuo žemės paviršiaus ir siekia apie 4 cm storį. Kv.18 sluoksnis leidžiasi iki 63 cm gylio, kv.19 nueina po balsvu smėliu ir nutrūksta. Balsvas smėlis atidengtas kv.18–21. Kv.18 šis sluoksnis prasideda 55 cm gylyje, kur jo storis siekia 2 cm. Ties kv.19 riba jis kyla iki 50 m gylio nuo žemės paviršiaus ir išplatėja iki 14 cm. Kv.19 jis leidžiasi iki 63 cm gylio, kv.20 pakyla iki 48 cm gylio, kur siekia 13 cm storį (nuotraukos 126–129).

Kv.19–21 60 cm gylyje atidengta suplauto kultūrinio sluoksnio juosta – juosva žemė su pavieniais degėšiais. Ši juosta tęsiasi iki kv.22. Ji įstrižai kerta perkamą (nuotrauka 130). Kultūrinio sluoksnio storis juostoje – 5–10 cm. Kv.12–18 85–90 cm gylyje pasiektas įžemis – rausvas molis.

Kv.22–25 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 25–35 cm) ir pilkas priemolis. Kv.22–23 šio sluoksnio storis 22 cm. Kv.24–25 maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis išplatėja iki 35 cm. Ties kv.25 viduriu 57 cm gylyje kasamas balsvas smėlis (jo storis yra nuo 2 cm iki 9 cm) (nuotrauka 131).

Kv.26–30 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 25–35 cm) ir pilkas priemolis. Priemolio sluoksnio storis kv.26 siekia iki 24 cm. Nuo kv.27 iki kv.29 jis suplonėja iki 4 cm. Giliau yra balsvas smėlis, kuris kv.26 pasiektas 55 cm gylyje (sluoksnio storis iki 7 cm). Kv.27–29 šis sluoksnis kyla iki 38 cm gylio nuo žemės paviršiaus ir siekia iki 14 cm storio. Ties kv.30 viduriu balsvą smėlį keičia rausvas molis (nuotrauka 132).

Kv.31–34 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 25–35 cm) ir pilkas priemolis, kurio storis siekia iki 15 cm. Kv.31 45 cm gylyje pasiektas įžemis – rausvas molis. Kv.32–34 molis pasiektas 50 cm gylyje (nuotraukos 133).

Kv.35–38 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 25–35 cm) ir pilkas priemolis. Kv.35 šio sluoksnio storis siekia 14 cm. Kv.36 sluoksnis suplonėja iki 9 cm, kv.38 išplatėja iki 27 cm (nuotraukos 134, 137).

Kv.35–38 43–45 cm gylyje atidengta apskritimo formos juosvos žemės su angliukais *duobė* (objektas 4) (nuotrauka 135). Duobę supa balsvas smėlis su rausvo priemolio fragmentais. Duobės skersmuo apie 135 cm, išilgai jos Š–P kryptimi padarytas pjūvis. Nustatyta, kad juosvos žemės storis 10 cm, giliau yra iki 2 cm storio suplautas smėlis. 82 cm gylyje pjūvio vietoje pasiektas įžemis – rausvas molis (nuotrauka 136). Radinių sluoksnyje nerasta. Dėmė, matyt, susidarė Smeltalės potvynių metu.

Kv.39–42 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 25–35 cm) ir pilkas priemolis. Priemolio sluoksnio storis kv.39 siekia iki 30 cm, kv.40 – 23 cm, kv.42 – 5 cm (nuotraukos 138, 147).

Po priemoliu kv.39–42 atidengta juosvos žemės su degėsiiais *juosta* (objektas 5) – kultūrinis sluoksnis (jos plotis apie 275 cm) (nuotraukos 139–140). Kv.40 jis pasiektas 66 cm gylyje, kv.41 – 53 cm gylyje. Siekiant nustatyti kultūrinio sluoksnio storį ir intensyvumą kv.39–40 padarytas Š–P kryptimi 140 cm pločio pjūvis (nuotraukos 145–146). Ties kv.39 viduriu 80 cm gylyje atkasta lipdytos **keramikos** lygiu paviršiumi koncentracija (Inv. 31–33) (nuotraukos 141–144). Rastos 3 šukės – du pakraštėliai ir sienelės dalis. Keramika labai blogai išdegtą. Juosvos žemės sluoksnio storis apie 5 cm. Ties juosvos žemės dugnu preparuotas plonas, iki 3 cm storio juodos žemės tarp sluoksnis. Kv.42 šis sluoksnis išnyksta. Giliau kv.39–42 atidengtas gelsvas priemolis – įžemis.

Kv.43–46 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis apie 50 cm). Giliau kastas pilko priemolio sluoksnis, kurio storis apie 11 cm. 60–83 cm gylyje šiuose kvadratuose pasiektas maišytas balsvas smėlis. Jis prasideda ties kv.43 viduriu ir tęsiasi iki kv.46 vidurio. Sluoksnio storis iki 6 cm. Vidutiniškai 60 cm gylyje kv.43–46 atidengtas gelsvas priemolis – įžemis (nuotrauka 148).

Kv.47–53 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 35–41 cm) ir pilkas priemolis (storis 12 cm). Kv.51 perkasoje atidengta šurfo 14 vieta. Kv.47–49 53 cm gylyje kastas iki 10 cm storio pilko priemolio sluoksnis. Kv.50 priemolis pasiektas 65 cm gylyje, kur jo storis 20 cm. Kv.52 šis sluoksnis plonėja iki 12 cm ir kv.53 išnyksta. Kv.52–53 kastas juosvos žemės sluoksnis. Kv.52 jis pasiektas 80 m gylyje (čia jo storis 6 cm). Kv.53 sluoksnis kyla iki 65 cm gylio nuo žemės paviršiaus (jo storis 21 cm). 65–90 cm gylyje kv.47–53 pasiektas įžemis rausvas priemolis (nuotrauka 1498).

Kv.53–62 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 35–40 cm). Giliau kasamas pilkas priemolis. Nuo kv.53 iki kv.57 šio sluoksnio apatinė riba nuosekliai žemėja. Kv.53–55 sluoksnis storis siekia iki 18 cm, o apatinė jo riba pasiekta 55–58 cm gylyje. Kv.57 pastebėtas sluoksnio pažemėjimas. Čia jo storis yra apie 45 cm, apatinė riba pasiekta 80 cm gylyje. Po priemoliu atidengtas plonas, iki 9 cm storio maišytos rusvos žemės tarp sluoksnis. Nuo kv.58 iki kv.61 priemolio sluoksnis suplonėja iki 23 cm, o apatinė jo riba pakyla iki 55 cm gylio. Kv.61–61 priemolio sluoksnis suplonėja ir kv.62 išnyksta – čia jį keičia balsvas priesmėlis. Giliau kasta juosva žemė. Kaip ir priemolis juosvos žemės sluoksnis nuo kv.53 iki kv.57 nuosekliai žemėja ir po to kyla į viršų. Kv.53–56 sluoksnio storis yra 20 cm, apatinė riba pasiekta 75 cm gylyje. Kv.56–57 sluoksnio storis 17 cm, jo apatinė riba pasiekta 1,06 m gylyje. Kv.58–62 apatinė riba kyla iki 62 cm gylio, storis siekia 11 cm. Po juosva žeme pasiektas įžemis – rusvas priemolis (nuotraukos 150–155).

Kv.63–71 paviršiuje yra iki 5 cm storio velėna, po ja kasamas maišyto rusvo dirvožemio sluoksnis (jo storis 20–30 cm). Giliau yra iki 20 cm storio pilkšvo priesmėlio sluoksnis. Šis sluoksnis tęsiasi iki kv.70 vidurio, kur 33 cm gylyje išnyksta. Maždaug 45 cm gylyje atidengtas plonas balsvo smėlio tarp sluoksnis, kv.70 pasiektas 33 cm gylyje. Kv.63 jo storis siekia 3 cm, kv.68 – 7 cm. Kv.64 smėlio tarp sluoksnio storis siekia 13 cm. Kv.63–67 50 cm gylyje atidengtas juosvos žemės sluoksnis, kurio storis yra apie 10 cm. Ties kv.67–68 riba šis sluoksnis išnyksta. Kv.71 45 cm gylyje kastas pilko priemolio sluoksnis (jo storis 13 cm). Kv.63–66 60 cm gylyje atidengtas įžemis – rusvas priemolis. Kv.67–71 įžemis pasiektas 50 cm gylyje (nuotraukos 156–159).

Perkasa 3

Perkasa 3 (X 323800,81 Y 6171655,18 Z 3,86 m; X 323823,02 Y 6171655,11 Z 3,67 m; X 323822,93 Y 6171654,11 Z 3,69 m; X 323800,71 Y 6171654,09 Z 3,84 m) tirta tiriamos trasos centrinėje dalyje, 1,9–8,3 m į P nuo Žardupės gatvės, 13,45 m į V nuo šurfo 21, 7,85 m į R nuo link geležinkelio vedančio žvyruoto lauko kelio (pav.8). Ji keturkampė, 22x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkasos paviršius nuo V dalies (H_{abs} 3,86 m) kyla iki H_{abs} 4,02 m ties kv.8–9, po to leidžiasi iki H_{abs} 3,67 m.

Perkasos 3 plotas buvo suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 22 (pav.17). Perkasa pradėta tirti nuo jos V krašto (nuotraukos 160–161).

Kv.1–4 nuo paviršiaus kastas sutankintas stambus rusvas žvyras. Žvyro sluoksnis tęsiasi iki 44–46 cm gylio. Giliau pradėjo dengtis maišyta pilka žemė.. Ties kv.4 viduriu atidengta pilka maišyta žemė su XX a. šiukšlėmis (sluoksnio storis iki 8 cm). Kv.1 40 cm gylyje atidengtas apie 100 cm pločio perkasimas, užpildytas rusvu žvyru. Perkasimo kraštai nuolaidūs, dugnas užapvalintas. Perkasimas tęsiasi iki 58 cm gylio. Giliau kastas pilkos maišytos žemės sluoksnis.

Sluoksnio storis kv.1 yra 33 cm, kv.2–4 – 60 cm. Po pilka maišyta žeme yra pilkas priemolis. Jo sluoksnis nuo kv.1 iki kv.4 nuosekliai leidžiasi žemyn. Kv.1 jis pasiektas 90 cm gylyje, kv.4 – 1,15 m gylyje. Priemolio sluoksnio storis apie 20 cm. Ties kv.4 priemolio apatinė dalis žemėja iki 1,35 m gylio. Po priemoliu pasiektas įžemis – melsvas šlynas. Kv.1 šlynas pasiektas 1,12 m gylyje, kv.4 – 1,35 m (nuotrauka 162).

Kv.5–10 paviršiuje buvo plonas velėnos sluoksnis (storis iki 3 cm), po juo rastas 50 cm storio rusvo žvyro sluoksnis. Giliau kasta pilka maišyta žemės su XX a. šiukšlėmis. Kv.5 sluoksnio storis 8 cm, nuo kv.6 jis storėja iki 32 cm storio, o jo apatinė dalis pasiekta 85 cm gylyje. Kv.10 sluoksnio apatinė riba kyla iki 80 cm gylio, storis siekia 24 cm. Po pilka žeme atidengtas maišytos pilkos žemės sluoksnis. Kv.5 jo storis siekia 50 cm, kituose kvadratuose jis suplonėja iki 25 cm storio. Ties kv.7–8 atidengtas plonas (storis 1,5 cm) degėsių tarp sluoksnis (jo plotis 62 cm). Kasant giliau kv.5 pasiektas pilkas priemolis, kuri ties kv.6 suplonėja ir išnyksta Likusiuose kvadratuose kastas balsvo maišyto smėlio sluoksnis. Šis sluoksnis prasideda kv.5 1,32 m gylyje (jo storis nuo 3 iki 12 cm) ir kv.6 kyla iki 1,15 m gylio nuo žemės paviršiaus (jo storis 16 cm). Po smėliu yra plonas pilko priemolio tarp sluoksnis (storis iki 3 cm). Įžemis – melsvas šlynas – pasiektas 1,2–1,36 m gylyje (nuotraukos 163–164).

Kv.11–13 po 3 cm storio velėna kastas stambus sutankintas rusvas žvyras. Jo sluoksnio storis iki 50 cm. Giliau kastas pilkos maišytos žemės su XX a. šiukšlėmis sluoksnis, kuris nuo kv.11 iki kv.13 plonėja (storis nuo 17 cm iki 5 cm). Kv.11 75 cm gylyje pasiekta pilka žemė (storis 28 cm). Kv.13 ši žemė pasiekta 53 m gylyje (storis 36 cm). Po pilka žeme atidengtas balsvo smėlio sluoksnis (storis iki 12 cm). Balsvo smėlio sluoksnyje pastebėtas plonas pilko priemolio tarp sluoksnis. Giliau yra pilkas priemolis, kuris kv.11 yra 1,15 m gylyje, o kv.13 – 1 m gylyje. Nuo kv.11 iki kv.13 šis sluoksnis storėja nuo 3 cm iki 9 cm. Vidutiniškai 1,15 m gylyje kv.11–13 atidengtas įžemis – melsvas šlynas (nuotrauka 165).

Kv.14–17 po 3 cm storio velėna kastas stambus sutankintas rusvas žvyras, kurio sluoksnio storis 40 cm. Iki kv.14 vidurio čia tęsiasi pilkos maišytos žemės su XX a. šiukšlėmis sluoksnis (storis 3 cm). Nuo kv.14 vidurio iki kv.16 tęsiasi 5 cm storio rausvų XX a. raudonų plytų griuvenų, čia atvežtų kartu su šiukšlėmis sluoksnis (nuotrauka 170). Kv.17 atidengta pilka žemė. Ši žemė kv.14–16 pasiekta 47–50 cm gylyje, o pats sluoksnis tęsiasi iki 75 cm gylio (jo storis apie 30 cm). Giliau kastas balsvas smėlis (storis 12 cm), kuriame ties viduriu atidengtas pilko priemolio tarp sluoksnis. 85–93 cm gylyje atidengtas 9 cm storio pilko priemolio sluoksnis. Vidutiniškai 95–102 cm gylyje kv.14–17 atidengtas įžemis – melsvas šlynas (nuotraukos 166–167).

Kv.18–22 paviršiuje kastas plonas velėnos sluoksnis (storis iki 3 cm), po juo rastas stambaus rusvo žvyro sluoksnis. Kv.18 šio sluoksnio apatinė riba pasiekta 39 cm gylyje (apties sluoksnio storis 34 cm). Kv.21 sluoksnis kyla iki 32 cm gylio nuo žemės paviršiaus (jo storis 27 cm). Nuo

kv.18 prasideda maišytos rusvos žemės sluoksnis (storis 3 cm), kuris ties kv.21 storeja iki 23 cm storio. Kv.18 40 cm gylyje kasamas maišytos pilkos žemės sluoksnis (storis 37 cm), kurio viršutinė riba kv.20 pasiekta 57 cm gylyje. Kv.21 šis sluoksnis išnyksta. Nuo kv.19 vidurio iki kv.22 tęsiasi gelsvas suplautas smėlis. Kv.19 šis suplautas smėlis yra 72 cm gylyje (storis iki 5 cm), kv.20–22 kyla iki 45 cm gylgio (storis 32 cm). Giliau kasti balsvo smėlio (storis iki 9 cm) ir pilko priemolio (storis nuo 3 iki 11 cm) sluoksniai. Vidutiniškai 90–94 cm gylyje kv.18–22 atidengtas įžemis – melsvas šlynas (nuotraukos 168–169).

Perkasa 4

Perkasa 4 (X 324482,49 Y 6171689,38 Z 4,37 m; X 324489,02 Y 6171689,66 Z 4,24 m; X 324489,19 Y 6171688,39 Z 4,25 m; X 324482,51 Y 6171688,13 Z 4,4 m) tirta Laistų sodybos aplinkoje, iš V, P ir R krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje (nuotrauka 171) (pav.10). Ji keturkampė, 6,5x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkasos V kraštas yra 14,9 m į R nuo šurfo 33, R kraštas ribojasi su ariamu lauku. Perkasos paviršius palaipsniui žemėja V–R kryptimi nuo H_{abs} 4,37 m iki H_{abs} 4,24 m.

Perkasos plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 7 (pav.18). Perkasa pradėta tirti nuo jos V krašto.

Nuėmus iki 15 cm storio velėną, perkasoje kasamas pilkas dirvožemis. Dirvožemio sluoksnio storis siekia iki 30 cm. Iškart po dirvožemiu vidutiniškai 30 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Perkasa kasta iki 55–60 cm gylgio (nuotraukos 172–174).

Perkasa 5

Perkasa 5 (X 324503,90 Y 6171689,78 Z 3,98 m; X 324515,37 Y 6171690,18 Z 3,93 m; X 324515,47 Y 6171689,29 Z 3,95 m; X 324503,84 Y 6171688,76 Z 4,00 m) tirta Laistų sodybos aplinkoje, iš V, P ir R krūmais ir medžiais apsuptoje laukymėje (nuotrauka 175 (pav.10)). Ji keturkampė, 11,5x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkasos R kraštas ribojasi su šurfu 34 ir tęsiasi 12,5 m į V. Jos V kraštas nutolęs per 4,5 m į R nuo ariamo lauko R krašto. Perkasos paviršius palaipsniui žemėja V–R kryptimi nuo H_{abs} 3,98 m iki H_{abs} 3,93 m.

Perkasos plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 12 (pav.18). Perkasa pradėta tirti nuo jos V krašto – šurfo 34 siekiant nustatyti šiame šurfe aptikto kultūrinio sluoksnio paplitimo ribą (nuotrauka 176).

Nuėmus 15–20 cm storio velėną visoje perkasoje kasamas juodo dirvožemio sluoksnis. Kv.1–4 šio sluoksnio storis siekia 45 cm, kv.5–12 jis suplonėja iki 30 cm. Po dirvožemiu kv.1–3 40–45 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Riba tarp abiejų sluoksnių neryški. Kv.4–12 atidengtas kultūrinis sluoksnis analogiškas rastam šurfe 34. Tai ta pati juosva žemė su smulkiais plytų gabaliukais ir degėsiomis (nuotraukos 178–179). Kv.4–5 kultūrinis sluoksnis pasiektas 45 cm gylyje, kv.6–12 – 35 cm gylyje. Kultūrinis sluoksnis buvo skutamas mentelėmis iki 5–11 cm storio

nuo jo paviršiaus. Sluoksnyje rasta akmens masės ir molio **keramikos** – viso 32 vienetai (radinių sąrašo nr.34–46). Aptikus kultūrinį sluoksnį ir radus radinių jo datavimui nuspręsta giliau perkastos 6 nebekasti. Perkasa 6 kasta iki 45–67 cm gylio (nuotraukos 177, 180–182).

Perkasa 6

Perkasa 6 (X 324664,12 Y 6171697,01 Z 5,59 m; X 324712,88 Y 6171699,80 Z 8,29 m; X 324712,91 Y 6171698,47 Z 5,61 m; X 324664,05 Y 6171695,80 Z 8,33 m) tirta Laistų kalvos V dalyje, į PV nuo kelio (nuotraukos 183–184) (pav.10). Ji keturkampė, 50x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkasa prasideda nuo šurfo 36 ir tęsiasi iki šurfo 37. Perkastos paviršius palaipsniui kyla V–R kryptimi, nuo H_{abs} 5,59 m iki H_{abs} 8,29 m.

Perkastos 6 plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 49 (pav.19). Perkasa pradėta tirti nuo jos V krašto.

Kv.1–10 fiksuoti velėnos (storis iki 10 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis šiuose kvadratuose siekia iki 23 cm. Po dirvožemiu 25–28 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (nuotraukos 185–187).

Kv.11–20 fiksuoti velėnos (storis iki 10 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis kv.11 siekia 28 cm, kv.12–13 storėja iki 38 cm. Nuo kv.14 iki kv.20 šis sluoksnis suplonėja iki 23 cm storio. Po dirvožemiu 32–44 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Kv.20 įžeminis smėlis pereina į stambų gelsvą žvyrą (nuotraukos 188–190).

Kv.21–30 paviršiuje buvo iki 7 cm storio velėna. Giliau kastas rudas dirvožemis, kurio storis yra apie 20 cm. Po dirvožemiu 25–30 cm gylyje atidengtas įžemis. Kv.21–24 įžemis yra stambus gelsvas žvyras. Kv.25 įžeminis žvyras pereina į gelsvą smėlį, kuris tęsiasi iki kv.30 (nuotraukos 191–192).

Kv.31–39 paviršiuje buvo iki 5 cm storio velėna. Giliau kastas rudas dirvožemis. Sluoksnio storis 18–20 cm. 23–25 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Kv.36–37 įžemyje fiksuotas perkasimas (nuotraukos 193–194).

Kv.40–49 paviršiuje buvo iki 6 cm storio velėna ir 17–20 cm storio rudas dirvožemis. Vidutiniškai 25 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis (nuotraukos 197–198).

Kv.40–42 gelsvo smėlio įžemyje atidengtas pilko smėlio *duobės* (perkasimo) (objektas 6) kontūras (nuotrauka 195). Duobė yra apskritimo formos, neryškių kraštų kontūru. Perkasoje 6 atidengta tik jos P 171x67 cm dydžio dalis. Duobės vietoje ties perkastos Š kraštu V–R kryptimi padarytas jos pjūvis. Nustatyta, kad duobė užpildyta maišytu pilkos žemės ir smėlio gruntu. Duobės dugnas pasiektas 1,05 m gylyje. Duobės sienelės nuolaidžios, apatinė dalis plokščia, 84 cm pločio (nuotrauka 196). Duobėje archeologinių radinių nerasta. Duobė, matyt, buvo iškasta kasant smėlį. Perkastos aplinkoje rasta negilių duobių, kuriose rasta XX a. šiukšlių.

Perkasa 7

Perkasa 7 (X 324748,56 Y 6171703,17 Z 8,75 m; X 325061,78 Y 6171715,79 Z 8,0 m; X 325061,79 Y 6171714,80 Z 8,02 m; X 324748,55 Y 6171702,07 Z 8,77 m) tirta Laistų kalvoje, kurią kerta išilgai. Perkasa prasideda kalvos V dalyje, 21,3 m į R nuo žvyrkelio ir tęsiasi į R per šurfus 38–44 iki šurfo 45 (nuotraukos 199–204) (pav.11). Ji keturkampė, 314x1 m dydžio, orientuota V–R kryptimi. Perkastos paviršius palaipsniui kyla V–R kryptimi, nuo H_{abs} 8,75 m iki kalvos viršaus H_{abs} 14,76 m ties kv.146–148, po to leidžiasi iki H_{abs} 8,05 m.

Perkastos plotas suskirstytas 1x1 m dydžio kvadratais, kurie V–R kryptimi sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 313 (pav.20–25). Perkasa pradėta tirti nuo jos V krašto.

Kv.1–11 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Kv.1–9 dirvožemio sluoksnio storis siekė iki 16 cm, kv.10–11 – 30 cm. Po dirvožemiu 30–35 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis (nuotraukos 205–207). Kv.10 33 cm gylyje rastos 2 smulkios lipdytos **keramikos** šukės (radinių sąrašo nr.47).

Kv.12–22 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Kv.15–16 yra šurfo 40 vieta. Kv.12–22 dirvožemio sluoksnio storis siekia iki 32 cm. Po dirvožemiu 35 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Įžemyje matomos iki 5 cm pločio arimo žymės (nuotraukos 210–212).

Kv.12–13 įžemyje išsiskyrė pilkos žemės su pavieniais degėiais *duobė* (objektas 7) (nuotrauka 208). Duobės kontūrai neryškūs, pati duobė ovalo formos, 78x67 cm dydžio. Jos Š dalis išeina už tiriamos perkastos ribų. Ties perkastos Š kraštu V–R kryptimi padarytas duobės pjūvis. Pjūvis parodė, kad duobė prasideda iškart nuo velėnos ir tęsiasi iki 65 cm gylio. Duobės kraštai nuolaidūs, dugnas užapvalintas, 37 cm pločio. Viršutinė duobės dalis užpildyta pilka žeme (užpildo storis 26 cm), ties dugnu yra 3,5 cm storio degėių tarp sluoksnis (nuotrauka 209). Duobėje archeologinių radinių nerasta.

Kv.23–52 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis 20–25 cm. Po dirvožemiu, vidutiniškai 25–30 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Įžemyje pastebėtos arimo žymės (nuotraukos 213–219).

Kv.53–55 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis apie 23 cm. Po dirvožemiu, vidutiniškai 25 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis.

Įžemyje kv.53–55 išsiskyrė pilkos maišytos žemės su smėliu *perkasimas* (objektas 8). Jis 97 cm pločio, skersai kerta tiriamą perkasą (nuotrauka 220). Ties perkastos Š ir P kraštu V–R kryptimi padarytas duobės pjūvis. Jis parodė, kad perkasimas prasideda iškart po velėna ir tęsiasi iki 1,32 m gylio. Jo V kraštas nuolaidus, R – laiptuotas. Ties viduriu duobė yra 54 cm pločio. Dugnas

plokščias, 25 cm pločio. Duobė užpildyta maišyta pilka žeme su smėliu (nuotrauka 221). Joje archeologinių radinių nerasta.

Kv.56–100 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Kv.65–66 kastas šurfas 39. Dirvožemio sluoksnio storis apie 35 cm. Po dirvožemiu, vidutiniškai 40 cm gylyje atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Kv.62 35 cm gylyje rastas lipdytos **keramikos** pakraštėlio fragmentas (radinių sąrašo nr.48). Pakraštėlis švelniai atlenktas į išorę, briaunos viršuje įspaustos duobutės. Panašios keramikos buvo rasta ankstesnių tyrimų metu Žardės gyvenvietėse (nuotraukos 222–232).

Kv.101–108 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis 44–47 cm. Po dirvožemiu atidengta pilka maišyta žeme. Pilkos žemės sluoksnis prasideda ties kv.101–102 riba. Čia jo storis 3 cm. Kv.103 sluoksnio storis 28 cm, kv.104–107 storis siekia iki 24 cm. Kv.108 sluoksnis plonėja ir išnyksta. Po pilka maišyta žeme kv.101–108 pasiektas įžemis – gelsvas smėlis. Kv.103 įžemis pasiektas 75 cm gylyje, kv.104–107 – 63 cm gylyje. Kv.108 gelsvas įžemio smėlis atidengtas 50 cm gylyje (nuotraukos 233–234).

Kv.109–139 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Kv.115–116 yra šurfo 40 vieta. Dirvožemio sluoksnio storis kv.109–111 siekia iki 53 cm. Kv.112–113 jis suplonėja iki 46 cm storio, o kv.114–139 jo storis yra tik 22 cm. Po dirvožemiu atidengtas įžemis – gelsvas smėlis. Kv.113 įžemis pasiektas 58 cm, kv.114 – 41 cm, kituose kvadratuose 30 cm gylyje (nuotraukos 235–240).

Kv.140–152 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Kv.140–141 yra šurfo 41 vieta. Dirvožemio storis siekia 30 cm, po juo yra įžemis – gelsvas smėlis (nuotraukos 241–242). Kv.143 30 cm gylyje rasta smulki **titnago** nuoskala (radinių sąrašo nr.55).

Kv.153–154 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir dirvožemio (storis apie 32 cm). 37 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis (nuotrauka 243).

Įžemyje 50 cm gylyje, kv.153–154, ties perkastos P kraštu atidengta pilkos maišytos žemės pusapvalės formos duobė – *laužavietė* (objektas 9) (nuotrauka 244). Duobės paviršiuje pastebėti degėšiai ir apdegę smulkūs akmenys. Siekiant nustatyti duobės dydį į P nuo kv.153–154 padaryta 1x1 m dydžio išpjova 1 (nuotrauka 246) (pav.25). Perkasoje ir išpjovoje 43 cm gylyje atidengtas visas duobės kontūras. Duobė yra ovalo formos, 114x105 cm dydžio (pav.25). V–R kryptimi padarytas jos pjūvis. Pjūvis parodė, kad duobė užpildyta pilka maišyta žeme su degėšiais ir apdegusiais akmenimis. Duobės kraštai nuolaidūs, dugnas užapvalintas, 49 cm pločio, 58 cm gylio (nuotraukos 245, 247). Duobėje rasti tik apdegę ir nuo karščio suskeldėję akmenys (7x5x5, 15x12x10 cm dydžio) (nuotrauka 248), kitokių radinių nerasta.

Kv.155–289 kaip ir kituose perkastos 7 kvadratuose fiksuota analogiška stratigrafija. Nuėmus velėną (storis iki 5 cm) kastas rudas dirvožemis. Dirvožemio storis svyruoja nuo 25 iki 30 cm. 30–

35 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis (nuotraukos 249–278). Kv.165–166 yra šurfo 42 vieta kv.215–216 – šurfo 43 vieta, kv.265–266 – šurfo 44 vieta.

Kv.290–292 po velėna ir 27 cm storio dirvožemiu kastas iki 19 cm storio maišytas balsvas smėlis, po kuriuo 45 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (nuotraukos 279–278).

Balsvame smėlyje 35 cm gylyje, kv.290–292 Š perkastos Š kraštu atidengta juosvos žemės *duobė* (objektas 10) (nuotrauka 279). Duobė pusapvalio ovalo formos, jos Š dalis yra už perkastos 7 ribų. Ties perkastos Š kraštu ji siekia 85 cm pločio, į P susiaurėja iki 15 cm (nuotrauka 281). Duobės vietoje Š–P kryptimi padarytas pjūvis. Pjūvis parodė, kad ji užpildyta iki 15 cm storio juosva žeme (nuotrauka 280). Duobės kraštai nuolaidūs, dugnas užapvalintas. Išpreparavus duobę perkastos Š sienelėje atidengtas Š–P krypties duobės pjūvis. Pjūvyje duobė prasideda iškart nuo dirvožemio paviršiaus, 30 cm gylyje. Jos kraštai nuolaidūs, dugnas užapvalintas. Duobė yra 71 cm gylio. Archeologinių radinių joje nerasta.

Kv.293–306 paviršiuje buvo velėnos (storis iki 5 cm) ir rudo dirvožemio sluoksniai. Dirvožemio sluoksnio storis 25–40 cm. Po dirvožemiu iki kv.294 vidurio kasamas maišytas balsvas smėlis (storis 13 cm), kuris ties kv.295 nueina po juosvos žemės sluoksniu ir išnyksta (nuotrauka 282). Kv.294–298 atidengta juosva žemė – *kultūrinio sluoksnio* likučiai (nuotraukos 283–284). Sluoksnis prasideda ties kv.294 viduriu (storis 13 cm). Kv.295 jo storis siekia 22 cm, o nuo kv.296 iki 298 sluoksnis suplonėja iki 6 cm. Kv.295–296 po juosva žeme 56 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis. Kv.297–306 kastas plonas maišyto balsvo smėlio sluoksnis, kurio storis 7 cm. Po smėliu 47 cm gylyje taipogi pasiektas įžemis (nuotraukos 288–289).

Ties kv.294–297 į Š nuo perkastos Š krašto papildomai padaryta 1 m pločio ir 3 m ilgio išpjova 2 (nuotrauka 285) (pav.25). Nuėmus velėną ir 22 cm storio rudo dirvožemio sluoksnį išpjovoje atidengtas juosvos žemės paviršius. Paviršiuje pastebėtos įstrižos arimo žymės. Juosvos žemės sluoksnis išpjovoje plonėja P–Š kryptimi. Ties perkastos kraštu jo storis siekia 22 cm, ties išpjovos Š kraštu sluoksnis suplonėja iki 7 cm. Po juosva žeme atidengtas balsvas maišytas smėlis (storis iki 16 cm). 40–45 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (nuotrauka 287). Išpjovos vietoje rastos 2 smulkios *šukės* su glazūra (radinių sąrašo nr.49).

Kv.307–313 po velėna aptiktas iki 32 cm storio rudo dirvožemio sluoksnis. 45 cm gylyje pasiektas įžemis – gelsvas rūdingas smėlis (nuotraukos 290–291).

Ištirus perkasą 7 būsimo elektros kabelio trasos žvalgomieji tyrinėjimai baigti. Tyrinėti šurfai ir perkastos užkastos (nuotraukos 292–326).

Išvados

2012 m. kovo mėnesį Klaipėdos universitetas kartu su partneriu UAB "Archeologiniai kasinėjimai" pasirašė bendradarbiavimo sutartį vykdant Nordbalt jungties statybos vietos Lietuvos žemyninėje dalyje žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Klaipėdos universitetas atliko žvalgomuosius archeologinius tyrimus 2755 m ilgio trasos ruože Klaipėdos miesto teritorijoje tarp Taikos prospekto ir geležinkelio Klaipėda–Šilutė, daugumoje įeinančiame į buvusio Žardės kaimo teritoriją. Šio ruožo dalis įeina į saugomų kultūros paveldo objektų (Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17132), Žardės neįtvirtintos gyvenvietės II (17133), Žardės neįtvirtintos gyvenvietės I (17134), Žardės (Kuncų) piliakalnio su papėdės gyvenvieta (23762)) apsaugos zoną.

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo vykdomi 2012 m. balandžio – birželio mėnesiais. Būsimo elektros kabelio trasos vietoje buvo ištirti 62 šurfai (šurfai 1–62), iš viso 127 m² (šurfas 7 išplėstas iki 5 m²), bei 7 1 m pločio perkastos (perkastos 1–7). Bendras perkastų plotas 528,5 m²: perkasa 1 – 50 m², perkasa 2 – 71 m², perkasa 3 – 22 m², perkasa 4 – 6,5 m², perkasa 5 – 11,5 m², perkasa 6 – 50 m², perkasa 7 – 317,5 m² (2 išpjovos – 1 –1 m², 2 – 3 m²). Iš viso ištirtas 655,5 m² plotas.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu aptiktos 3 archeologinės vertybės:

1. **Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17132)** nesaugoma dalis į P nuo saugomos teritorijos. Ji užima apie 365x110–250 m dydžio plotą, P ribojamą geležinkelio linijos, V ir R – saugomos neįtvirtintos gyvenvietės III dalies V ir R ribų tęsinių į P. Gyvenvietės vietoje yra nešienaujama pieva su paskirais krūmeliais. Ją V–R kryptimi kerta aukštos įtampos elektros linija bei požeminių komunikacijų sampilas. Neįtvirtintos gyvenvietės P kraštas buvo sunaikintas tiesiant geležinkelį. Elektros kabelio trasos linijoje jos teritorijoje ištirti šurfai 7–14, 60–62 ir perkastos 1–2 (viso 136 m²). 1996 ir 1999 m. į Š nuo planuojamos šioje teritorijoje buvo iškastos perkastos 13 ir 19–22.

Tyrimų metu šurfe 7 1–1,2 m gylyje aptiktas 5–7 cm storio pilkai melsvo priemolio sluoksnis su degėšiais. 1,4 m gylyje rastas medienos fragmentas su apdirbimo žymėmis (?). 1,95 m gylyje rastas stambus pusapvalis 23x17 cm dydžio medinio rąsto fragmentas (kalibruota radiokarboninė data 5840–5715 ± 100 m. pr. Kr.). Perkasoje 1 70–85 cm gylyje aptiktas 5–10 cm storio kultūrinis sluoksnis su degėšiais ir keramikos šukėmis. Analogiškas kultūrinis sluoksnis aptiktas ir šurfe 61. Šurfe 9 fiksuota Smeltalės upės senvagė, 1,9 m gylyje rastas upinės kilmės smėlis su suplauta mediena. Šurfe 10 30–70 cm gylyje suplauto smėlio sluoksnyje su juodais tarp sluoksniais rasta smulkių lipdytos lygiu paviršiumi, žiastos keramikos fragmentų, bei smulkių molio tinko ir šlako gabaliukų. Tokios pat keramikos ir molio tinko rasta ir šurfe 12. Perkasoje 2 0,45–0,6 m gylyje aptiktas plonas iki 10 cm storio kultūrinis sluoksnis su degėšiais ir pavienėmis

lipdytos keramikos šukėmis. Analogiškas kultūrinis sluoksnis fiksuotas šurfluose 60 ir 62, iškastuose į P ir Š nuo perkastos 2.

Arčiausiai elektros kabelio trasos (maždaug 10 m į Š nuo šurfo 11) 1996 m. buvo tyrinėta perkasta 13. Joje 50–55 cm gylyje aptiktas apie 50 cm storio kultūrinis sluoksnis su akmeniniu galąstuvu, žiesta keramika molio tinko gabalėliais, gyvulių kaulais, medienos liekanomis, akmenimis. Sluoksnis datuojamas II tūkstantmečio pradžia. 1999 m. apie 20–25 m į Š nuo suprojektuotos elektros kabelio trasos (tas pats šurfo 11 rajonas) buvo iširtos perkastos 19–22. Jose aptiktas skirtingo intensyvumo iki 1,7 m storio kultūrinis sluoksnis su geležinių dirbinių fragmentais, žalvarinės lankinės segės fragmentu, žiesta keramika molio tinko gabalėliais, geležies šlaku, gyvulių kaulais, medienos liekanomis, molinės aslos liekanomis, akmenimis, kuolavietėmis, taip pat datuojamas II tūkstantmečio pradžia.

Tokiu būdu Žardės neįtvirtintoje gyvenvietėje III (17132) yra išlikęs skirtingo intensyvumo iki 2 m storio kultūriniai sluoksniai, dalinai perklostyti aliuvinių procesų, viršutinėje iki 50 cm storio dalyje smarkiai suardyti įvairių mechaninių procesų XX a. vykdant įvairius žemės kasimo ir paviršiaus niveliavimo darbus. Į suprojektuoto elektros kabelio žemės kasimo darbų zoną patenka 363 m ilgio šios gyvenvietės atkarpa tarp taškų elektros kabelio trasos ašinėje linijoje, kurių koordinatės (LKS 94) yra X 6171612,11 Y 323164,81 ir X 6171639,70 Y 323523,87.

Žardės neįtvirtinta gyvenvietė III pagal tyrimų duomenis datuojama II tūkstantmečio pradžia, tačiau joje galimi ir ankstyvesni kultūriniai sluoksniai. Nesant galimybės šią gyvenvietę išsaugoti, jos dalį, pakliūvančią į žemės judinimo darbų zoną, rekomenduojama iširti.

2. Laistų senovės gyvenvietė II (nauja). Ji aptikta į PV nuo Laistams priskiriamos XX a. pradžios sodybos, į Š nuo čia esančio nedidelio raisto, apie 150x20 m dydžio plote, pailgame V–R kryptimi, dabar užaugusiame pieva, su dirbamos žemės sklypu V krašte. Elektros kabelio trasos linijoje jos teritorijoje iširti šurfai 34–35, 57 ir perkasta 5 (viso 15,5 m²). Šurfe 34 po 30–40 cm gylyje aptiktas iki 35 cm storio intensyvus kultūrinis sluoksnis su plytų duženomis ir degėsiomis bei žiesta akmens masės keramika. Šis kultūrinis sluoksnis rastas ir perkasoje 5. Analogiškas iki 19 cm storio kultūrinis sluoksnis buvo ir šurfe 35, kastame 50 m atstumu į R, bei šurfe 57 (7 cm storio). Į Š ir į P iškastuose šurfluose 58–59 ir į V kastoje perkasoje 4 kultūrinis sluoksnis nerastas.

Laistų senovės gyvenvietėje II yra gerai išlikęs iki 40 cm storio (įgilintose struktūrose jis bus storesnis) XVI–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Tai to laiko sodybos ar dvarelė vieta. Taip gerai išlikusi šio laikotarpio archeologijos vertybė Klaipėdos miesto aplinkoje aptinkama pirmą kartą. Į suprojektuoto elektros kabelio žemės kasimo darbų zoną patenka 146 m ilgio šios gyvenvietės atkarpa tarp taškų elektros kabelio trasos ašinėje linijoje, kurių koordinatės (LKS 94) yra X 6171694,70 Y 324624,27 ir X 6171695,24 Y 324635,11. Ją tikslinga išsaugoti kabelio trasą nukreipiant arba į Š mažiausia per 20 m, arba tokiu pat atstumu (per 20 m) į P nuo dabartinės linijos

raisto vietoje (ten kultūrinio sluoksnio nėra). Elektros kabelio trasai pasirinkus naują liniją joje žemės kasimo darbų metu ties Laistų senovės gyvenvietėje II reikalinga vykdyti archeologinius žvalgymus mechanizuotai nuimant gruntą 150 m ilgio atkarpoje. Nesant galimybės šią senovės gyvenvietę išsaugoti ją reikia visiškai iširti.

3. **Laistų senovės gyvenvietė III** (nauja). Ji aptikta į PR nuo Laistams priskiriamos XX a. pradžios sodybos esančioje masyvioje (apie 400x300 m dydžio) moreninės kilmės kalvoje (12,5 m virš jūros lygio), dabar dirvonuojančioje. Elektros kabelio trasos linijoje jos teritorijoje iširti šurfa 36–46 ir perkaso 6–7 (viso 378,5 m²).

Perkasoje 6 archeologinių vertybių neaptikta. Perkasoje 7 fiksuotos pavienės archeologinės struktūros bei rasta smulkių keramikos šukių. Viena iš jų yra laužavietė, 114x105 cm dydžio, užpildyta juoda žeme su degėsiais bei apdegusiais akmenimis. Šurfuose 41–44 ir pačioje perkasoje 7 aptikta smulkių lipdytos keramikos šukių. Rastas lipdytos keramikos lygiu paviršiumi pakraštėlis su įspaustomis duobutėmis briaunoje datuojamas I tūkstantmečio pabaiga – II tūkstantmečio pradžia. Šios struktūros skiriamos Bandužių – Laistų – Žardės gyvenviečių komplekso egzistavimo laikotarpiui ir preliminariai datuojamos I tūkstantmečio pabaiga – II tūkstantmečio pradžia.

Perkasoje 7 R dalyje po deliuvinio dirvožemio sluoksniu 3 m ilgio atkarpoje aptiktas iki 12 cm storio kultūrinis sluoksnis su degėsiais ir smulkiomis žiestomis glazūruotomis keramikos šukėmis. Kultūrinis sluoksnis datuojamas XVIII a. (?) ir siejamas su čia stovėjusiu pastatu. Kalva labai paveikta erozinių procesų, išsuktų didžiojoje dalyje aktyvios žmogaus veiklos joje (daugumoje žemdirbystės bei žemės kasimo darbų). Kalvos viršuje paviršiniai sluoksniai erodavę iki morenos, šlaituose susidarę suarti ir deliuviniai sluoksniai, po kuriais įžemyje yra išlikusios pavienės aukščiau minėtos archeologinės struktūros. Jos yra kalvos V šlaite 73 m atkarpoje tarp taškų elektros kabelio trasos ašinėje linijoje, kurių koordinatės (LKS 94) yra X 6171700,85 Y 324746,77 ir X 6171704,54 Y 324819,02 bei R šlaite 66 m atkarpoje, tarp taškų elektros kabelio trasos ašinėje linijoje, kurių koordinatės (LKS 94) yra X 6171713,70 Y 324998,58 ir X 6171717,03 Y 325063,90. Šiose atkarpose prieš žemės kasimo darbus reikia atlikti archeologinius tyrimus mechanizuotai nuimant paviršinį dirvožemio sluoksnį ir ištiriant aptiktas struktūras. Laistų senovės gyvenvietės III registravimo kaip saugomos kultūros vertybės statusą tikslinga spręsti atlikus šiuos tyrimus.

Šurfe 20 ir jo aplinkoje iškastoje perkasoje 3 aptiktas 3 m pločio plytų griuvenų sluoksnis su paskirais XX a. dirbiniais archeologinės vertės neturi. Šioje vietoje XX a. pradžios planas žymi sodybos pastatą, tad galbūt griuvenos yra iš šio pastato, nors apie jį detalesnių duomenų nesurinkta.

Likusioje teritorijoje (joje iširtas bendras 125,5 m² plotas) archeologinių vertybių neaptikta, tad čia galima vykdyti projekte numatytus žemės kasimo darbus.

Tyrimų metu aptikti radiniai perduoti į Mažosios Lietuvos istorijos muziejų Klaipėdoje. Remiantis 2012 m. žvalgomųjų tyrimų duomenimis Kultūros paveldo centrui pasiūlyta pakoreguoti

Žardės neįtvirtintos gyvenvietės III (17132) teritorija, į saugomų kultūros paveldo objektų sąrašus
įrašyti Laistų senovės gyvenvietę II ir galimai Laistų senovės gyvenvietę III.

Darius Balsas
Balsas

104

Radinių sąrašas

Objektas: Žardės, Kuncų piliakalnio su gyvenvietės (23762), Žardės senovės gyvenvietės II (17133), Žardės senovės gyvenvietės III (17134) apsaugos zona
BUITINĖS KERAMIKOS FRAGMENTŲ INVENTORINĖ LENTELĖ

Nr.	Kv.	Gylis m	Aprašymas	Pav.	Inv. Nr.
Šurfas 10					
1		0,3– 0,5	Žiestos keramikos sienelės – petukų fragmentas. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė šviesiai pilka, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 8 g. Šukės dydis 29x43 mm.		
2		0,3– 0,5	Lipdytos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 5 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė šviesiai ruda, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 8 g. Šukės dydis 42x46 mm.		
3		0,3– 0,5	Lipdytos keramikos sienelės fragmentas – smulkus. Svoris 3 g.		
4		0,5– 0,7	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė šviesiai ruda, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 7 g. Šukės dydis 26x38 mm.		
5		0,5–	Žiestos keramikos		

		0,7	sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 7 g. Šukės dydis 21x40 mm.		
6		0,5–0,7	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 4 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda/pajuodęs, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 4 g. Šukės dydis 21x24 mm.		
7		0,5–0,7	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė ruda, vidus pilkas, masė šviesiai ruda/pilka. Svoris 3 g. Šukės dydis 19x22 mm.		
8		0,5–0,7	4 smulkios šukės. Svoris 14 g.		
Šurfas 12					
9		0,55–0,7	3 smulkios lipdytos keramikos šukės su grūsto akmens priemaišomis. Svoris 9 g.		
Šurfas 34					
10		0,43–0,7	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 4 mm. Svoris 8 g. Šukės dydis 34x41 mm.		

11	0,43– 0,7	Akmens masēs keramikos sienelēs fragmentas. Sienelēs storis 6 mm. Svoris 24 g. Šukēs dydis 41x55 mm.		
12	0,43– 0,7	Akmens masēs keramikos ašelēs fragmentas. Sienelēs storis 14 mm. Svoris 18 g. Šukēs dydis 34x38 mm.		
13	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelēs – dugno fragmentas. Sienelēs storis 10 mm, dugno storis 7 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorē juoda, vidus juodas, masē juoda. Svoris 50 g. Šukēs dydis 62x63 mm. Ant dugno pabarstymas		
14	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelēs – dugno fragmentas. Sienelēs storis 10 mm, dugno storis 7 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorē juoda, vidus juodas, masē juoda. Svoris 50 g. Šukēs dydis 62x63 mm. Ant dugno pabarstymas.		
15	0,43– 0,7	Akmens masēs keramikos sienelēs fragmentas. Sienelēs storis 7 mm. Svoris 11 g. Šukēs dydis 32x39 mm.		
16	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelēs – dugno fragmentas. Sienelēs storis 4 mm, dugno storis 6 mm. Išorē ruda, vidus dengtas žalsva glazūra, masē ruda. Svoris 13 g. Šukēs dydis 24x44 mm.		
17	0,43– 0,7	Žiestos keramikos ašelēs fragmentas. Storis 10 mm. Išorē ruda, vidus rudas, masē ruda. Svoris 20 g. Šukēs dydis 23x64 mm.		

18	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda, vidus rudas, masė ruda. Svoris 20 g. Šukės dydis 35x52 mm.		
19	0,43– 0,7	Lipdytos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė šviesiai tamsiai ruda, vidus šviesiai rudas, masė šviesiai ruda. Svoris 18 g. Šukės dydis 42x62 mm.		
20	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelės – dugno fragmentas. Sienelės storis 7 mm, dugno storis 6 mm. Dugno skersmuo 13 cm. Išorė šviesiai ruda, vidus šviesiai rudas, masė ruda. Svoris 26 g. Šukės dydis 30x56 mm.		
21	0,43– 0,7	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 7 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė ruda, vidus rudas, masė ruda. Svoris 11 g. Šukės dydis 29x34 mm.		
22	0,43– 0,7	6 smulkios šukės. Svoris 38 g		
Šurfas 34				

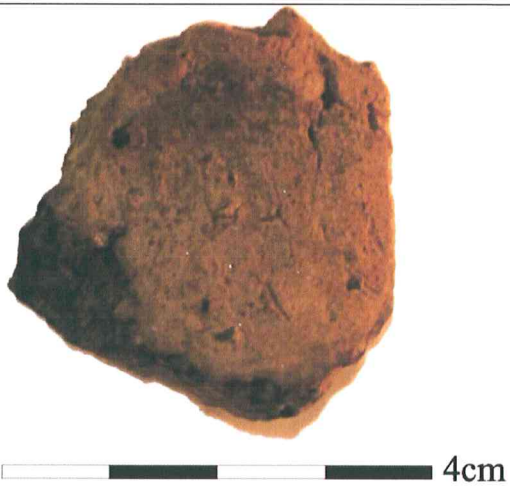
23	0,65– 0,75	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 7 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė ruda, vidus rudas, masė ruda. Svoris 13 g. Šukės dydis 31x43 mm.		
24	0,65– 0,75	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 4 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda, vidus rudas, masė ruda. Svoris 3 g. Šukės dydis 29x34 mm.		
25	0,65– 0,75	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 6 mm. Svoris 8 g. Šukės dydis 26x28 mm.		
26	0,65– 0,75	Žiestos keramikos pakraštėlio fragmentas. Storis 10 mm. Išorė ruda, vidus rudas, masė ruda. Svoris 13 g. Šukės dydis 21x42 mm.		
Šurfas 41				
27	0,3	Lipdytos keramikos sienelės fragmentas. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė pilka, vidus pilka, masė pilka. Svoris 2 g. Šukės dydis 17x24 mm.		

Šūrfas 44				
28		0,5	Lipdytos keramikos pakraštėlio fragmentas. Sienelės storis 6 mm, pakraštėlio storis 4 mm. Pakraštėlis tiesus. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė ruda, vidus pilka, masė šviesiai pilka. Svoris 5 g. Šukės dydis 20x24 mm.	
Šūrfas 57				
29		0,7	5 smulkios šukės. Svoris 11 g.	
Perkasa 1				
30	35	0,8	7 smulkios lipdytos keramikos šukės. Svoris 13 g. Labai blogai išdegtos.	
Perkasa 1				
31	39	0,8	Lipdytos keramikos sutrupėjęs pakraštėlis. Labai blogai išdegtas. Svoris 76 g.	
32	38	0,8	Lipdytos keramikos 5 smulkios šukės. Labai blogai išdegtos. Svoris 9 g.	
33	39	0,8	Lipdytos keramikos sienelės 3 fragmentai. Storis 7 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė juoda, vidus juodas, masė pilka. Svoris 18 g.	
Perkasa 5				
34	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Svoris 24 g. Šukės dydis 47x63 mm.	
35	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Svoris 12 g. Šukės dydis 40x55 mm.	

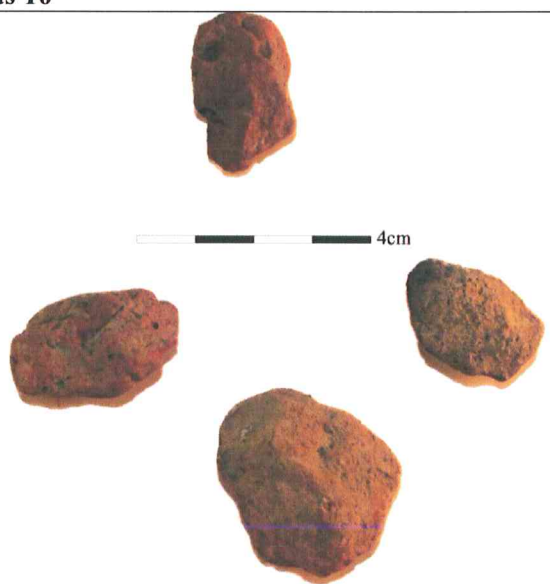
36	4– 11,5	0,35– 0,45	Žiestos keramikos pakraštėlio fragmentas. Sienelės storis 6 mm, pakraštėlio storis 10 mm, aukštis 2,4 cm. Angos skersmuo 24. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda/juoda, vidus rudas, masė pilka. Svoris 58 g. Šukės dydis 41x81 mm.		
37	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Svoris 23 g. Šukės dydis 44x55 mm.		
38	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos pakraštėlio fragmentas. Sienelės storis 6 mm, pakraštėlio storis 9 mm, aukštis 3,5 cm. Angos skersmuo 16 cm. Svoris 83 g. Šukės dydis 47x123 mm.		
39	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 5 mm. Svoris 18 g. Šukės dydis 41x55 mm.		
40	4– 11,5	0,35– 0,45	Žiestos keramikos dangtelio fragmentas. Storis 6 mm. Išorė ruda, vidus dengtas skaidria ruda glazūra, masė ruda. Svoris 23 g. Šukės dydis 40x44 mm.		
41	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos dugno fragmentas. Sienelės storis 7 mm, dugno storis 8 mm. Dugno skersmuo 14 cm. Svoris 42 g. Šukės dydis 61x62 mm.		
42	4– 11,5	0,35– 0,45	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 8 mm. Smulkios (<2 mm)		

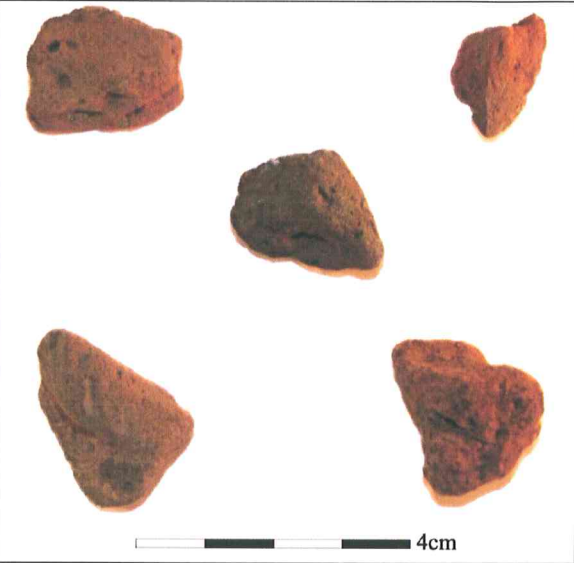
			grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda, vidus tamsiai rudas, masė pilka. Svoris 31 g. Šukės dydis 45x59 mm.		
43	4– 11,5	0,35– 0,45	Žiestos keramikos sienelės fragmentas. Išorėje žiedimo rievės. Sienelės storis 6 mm. Smulkios (<2 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė tamsiai ruda, vidus tamsiai rudas, masė ruda. Svoris 20 g. Šukės dydis 37x53 mm.		
44	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos sienelės fragmentas. Viduje žiedimo rievės. Sienelės storis 8 mm. Svoris 17 g. Šukės dydis 41x49 mm.		
45	4– 11,5	0,35– 0,45	Akmens masės keramikos pakraštėlio fragmentas. Sienelės storis 7 mm, pakraštėlio storis 7 mm, aukštis 2,3 cm. Svoris 22 g. Šukės dydis 41x42 mm.		
46	4– 11,5	0,35– 0,45	20 smulkių keramikos šukių. Svoris 172 g.		
Perkasa 7					
47	10	0,33	2 lipdytos keramikos smulkios šukės. Svoris g. 4.		
Perkasa 7					

48	62	0,35	Lipdytos keramikos pakraštėlio fragmentas. Sienelės storis 8 mm, pakraštėlio storis 6 mm. Pakraštėlis švelniai atlenktas į išorę, briaunos viršuje įspaustos duobutės. Stambios (4 mm) grūsto akmens priemaišos. Išorė šviesiai ruda, vidus juodas, masė šviesiai pilka. Svoris 5 g. Šukės dydis 34x36 mm.		
Perkasa 7					
49	294– 297	0,15– 0,2	2 smulkios šukės su glazūra. Svoris g. 2.		

Objektas: Žardės, Kuncų piliakalnio su gyvenvieta (23762), Žardės senovės gyvenvietės II (17133), Žardės senovės gyvenvietės III (17134) apsaugos zona

MOLIO TINKO INVENTORINĖ LENTELĖ

Nr.	Kv.	Gylis	Aprašymas	Pav.	Inv. Nr.
Šūrfas 10					
50		0,3– 0,5	26 smulkūs fragmentai. Svoris g. 110 g.		

51		0,5– 0,7	18 smulkių fragmentų. Svoris g. 85.		
Šūrfas 12					
52		0,55– 0,7	5 smulkūs fragmentai. Svoris g. 20.		

Objektas: Žardės, Kuncų piliakalnio su gyvenvieta (23762), Žardės senovės gyvenvietės II (17133), Žardės senovės gyvenvietės III (17134) apsaugos zona
METALO LYDymo ŠLAKO INVENTORINĖ LENTELĖ

Nr.	Kv.	Gylis	Aprašymas	Pav.	Inv. Nr.
Šūrfas 10					
53		0,5– 0,7	Šlakas lengvasis. Šviesiai pilko atspalvio, korėtas. Svoris g. 7.		

Objektas: Žardės, Kuncų piliakalnio su gyvenvieta (23762), Žardės senovės gyvenvietės II (17133), Žardės senovės gyvenvietės III (17134) apsaugos zona
TITNAGO INVENTORINĖ LENTELĖ

Nr.	Kv.	Gylis	Aprašymas	Pav.	Inv. Nr.
Šūrfas 34					
54		0,45	Titnago nuoskala. Matmenys 16x24 mm. Svoris 3 g.		
Perkasa 7					

55	143	0,3	Titnago nuoskala. Matmenys 15x23 mm. Svoris 2 g.	
----	-----	-----	--	---

Objektas: Žardės, Kuncų piliakalnio su gyvenvieta (23762), Žardės senovės gyvenvietės II (17133), Žardės senovės gyvenvietės III (17134) apsaugos zona

GYVULIŲ KAULŲ INVENTORINĖ LENTELĖ

Nr.	Kv.	Gylis	Fragmentų kiekis	Svoris (g)
Šūrfas 10				
56		0,3–0,5	11	46
57		0,5–0,7	7	169
Šūrfas 34				
58		0,43–0,7	2 (arklio dantys)	28